

Kaple Panny Marie

Pamětní kniha obce Jahodov.

Úvod:

Roku 1923 byl jsem zvolen obecním zastupitelstvem , já František Nedvídek , rolník z Jahodova č.p. 24, prvním zapisovatelem do pamětní knihy.

Členové letopisecké komise jsou :

Josef Seidl, rolník a hostinský v Jahodově č.p. 21,

Eduard Hukač, rolník v Jahodově č.p.30.

Naším úkolem není zaznamenávat dějinné a historické události, ale věrně a dle pravdy líčit život našich spoluobčanů, hospodářský životní rozvoj, dále kulturní a společenský život a zvyky a samozřejmě zapisovat místní události, které se přímo naší obce dotýkají.

Staré záznamy týkající se naší obce opatřil nám z listovny okresního soudu JUDr Josef Gregor, rodák jahodovský.

Zapsáno v Jahodově dne 8.ledna r.1925.

Právě tak, jako se nám stane člověk bližším, když poznáme jeho osudy, jako přilneme k budově nebo místu pro jejich minulost, tak i svoji vesničku si zamilujeme tím více, když poznáme její dějiny, jak vznikla, jak v ní její obyvatelé žili a strádali a přes ní se přenášely vzrušené doby minulých století.

Náš obnovený stát vědom si toho, že národ náš se udržel v neblahých dobách posledních tří století jedině tím, že znal a vážil si své minulosti a dal si hned v prvním roce své znovuzrozené samostatnosti do vínku zákon, ukládající obcím založiti a vésti pamětní knihy, do nichž mají býti zaznamenány veškeré význačné události přítomné doby, aby neutonuly v zapomenutí, jak se stalo bohužel s tak mnohými z uplynulé doby.

Budeme-li znáti dobře dějiny své obce, budeme ji míti raději, bude se nám zdáti krásnější a lepší. V mnohém můžeme z minulosti čerpati poučení pro přítomnost a uvědomíme si, co bylo minulými generacemi vykonáno pro lepší příští potomků a v mnohém pochopíme, oč lépe, svobodněji a pohodlněji žije dnešní pokolení oproti svým předchůdcům, což by mělo vésti ku zvýšení spokojenosti s poměry dnešními a ku snaze úroveň dnešní, předky tak pracně budovanou, udržeti a ještě zvýšiti!

Mimo to, znalost dějin obce, je podkladem pro poznání dějin kraje, celého národa a konečně i státu.

Počátky obce.

Je veliká škoda že generace nás předcházející, zanechaly nám tak málo toho z čeho bychom mohli alespoň v hlavních rysech utvořit si obraz dějin naší obce. Obec naše neměla ani písmáků a pamětníků jako obce jiné, kteří by dochovali alespoň nějaké zřezky z dob minulých v ústním podání. Bránila tomu ta

okolnost, že žádná rodina až na jedinou, Krskovu z čísla 23, se neudržela v obci déle než sto let. Život zde byl odedávna těžký a chudý na radosti a příjemnosti. Je

proto pochopitelně, že každý jakmile se mu naskytla příležitost, zaplatil dluhy a ušetřil-li nějaký ten groš, vyprodal se v Jahodově a odcházel jinam, nejráději dále "do kraje", kde je příroda k lidem štedřejší. Nemohla se proto vytvořit v obci naší ani tradice-ústního podání; pověsti proucí se k určitým místům, jak je tomu ve vesnicích, kde "seděly rody" na gruntech celá staletí a otcové přenášeli na děti vše co slyšeli od rodičů, nebo sami zažili.

Teprve poslední generace, to je od let devadesátých minulého století, dovedla přinutit pečlivějším obděláváním a umělými hnojivy i ta jahodovská políčka, aby dávala bohatší úrodu a tím byla zvýšena životní úroveň a bylo dosaženo i částečného blahobytu. Možná proto doufati, že nynější obyvatelé přilnou více ku své, přírodními krásami tak bohatě obdařené vísce, nebudou z ní více utíkat a že nastane doba, kdy i v Jahodově budou děti dědit usedlosti po rodičích, kteří je přejali od svých dědů a pradědů!

Obec naše jest nejmladší vesnicí okresu rychnovského a snad i celého okolního kraje. Již všechny okolní vsi byly osazeny a naše pole stále ještě pokrýval les. Nebyla svědkem slávy rytířských hradů kraje poorlického -Potštejna, Litic, Rychmburku(Liberka), Vamberka, Žampachu a jiných, ani bouřlivých a slavných válek husitských a vůbec neviděla onu slavnou část dějin našeho národa do Bílé hory. Vznik její spadá do doby úpadku a poroby národa po válce třicetileté.

Lesy jahodovské byly částí panství vambereckého. Již dlouhá léta dříve než vznikla osada sama, stál na místě nynější usedlosti číslo 20 dvorek, v němž patrně bydlil dozorce (hajný) nad revírem jahodovským. Ku dvorku tomuto náležely pozemky, které byly pak přiděleny k později vystavěným chalupám. Dvorek tento měl v užívání polesný jako odměnu za správu lesa. Rozdělením dvorku vznikla pak celá osada kolem roku 1670.

Ve válkách třicetiletých (1618-1648) vyhynul velký počet obyvatelstva v Čechách a mnoho se ho vystěhovalo ze země, aby uniklo pronásledování pro víru a tím mnoho obcí zaniklo. Tak kupříkladu udržela se pověst, že v místech mezi dnešními "Dlouhoveskými Končinami a Čihadlem" stála vesnice zvaná Bezděkov. Ve válce třicetileté byl zde zabit úkladně švédský důstojník a protože rychtáři nepodařilo se vypátrati pachatele, byla za trest vypálena celá vesnice, po které není dnes ani památky.

Po válkách těchto zejména velkostatky pociťovaly značně nedostatek pracovních sil k obdělání polí a pracem v lese. Z toho důvodu patrně přikročila vrchnost vamberecká, kterou byli tehdy již rychnovští páni Kolowratové, k založení osady Jahodova.

V letech 1670 vystavěla vrchnost dřevěné chalupy na rovině, těsně při svahu údolí potoka, velikosti a slohu jak podnes vidíme u čísla 14. K chalupám přidělila stejné pruhy pole a zahrad od potoka až za palouky, po tak zvané příčky- jakáž dochovala se u čísla 10. Výměra pozemku přidělená k chalupám obsahovala 7 až 8 korců. Tehdy postavena byla čísla 11 až 19. To je tedy nejstarší část obce. Chalupy, zvané tehdy též zahrady, zůstaly ve vlastnictví velkostatku, který je dal pouze do užívání osadníkům. Ti byli povinni konati vrchnosti zato práci- to jest robotovati.

Teprve roku 1710 prodala vrchnost usedlosti osadníkům za cenu trhovou 23 až 25 zlatých. Tím se však nestali plnými vlastníky, neměli prostě tolik peněz, aby mohli celou kupní cenu zaplatit a byli proto nuceni chalupy "vyvazovati", to je postupně vypláceti tím, že skládali každoročně do důchodu velkostatku po jednom zlatém. Často neměli však ani na tyto splátky, zůstávali s nimi pozadu tak, že vyvazování trvalo až do let 1750 až 1760. Též se stávalo, že zůstali-li dlužní po několik let, vrchnost jim chalupu prostě odejmula a prodala jinému.

Za stejných podmínek byla postavena vrchností a předána osadníkům druhá část obce v roce 1715 a to čísla 2 až 10, dále 20,21,23,24 a 25, to je dolní konec, Spálenisko a chalupy panského lesa. To, že Jahodov byl založen z větší své části najednou, dle jednotného plánu, poznáváme i při bedlivějším pohledu na obec. Jest patrna až přílišná pravidelnost, alespoň u stavení při silnici. Stavení jedno jako druhé, v přímé lince, přesně stejně vzdálené od sebe, budovy jsou stejně položeny, okna k lesu, stodoly do polí, vchod do chalup od dole, až na jedno stavení, číslo 18. Rovněž pole, přesně stejně široké záhony a dlouho byly i stejně dlouhé, od potoka až za palouky, po tak zvanou příčku.

K dalšímu rozšíření obce dochází roku 1724. Tehdy postavil Bedřich Schnaebell s povolením vrchnosti na pozemku sedláka roveňského Jana Schklíby (později Hukal a dnes Mizera) při hranici Jahodova mlýn o jednom složení, na vrchní a nestálé vodě. Mlýn ten si cenil na 100 zlatých. Majitel mlýna byl povinen platit

vlastníkům pozemku nájemné 21 krejcarů ročně a vrchnosti poplatek 6 zlatých ročně. Vznikl tak zajímavý poměr, že vlastník budovy a vlastník pozemku stavebního byly dvě různé osoby, poměr to v dnešním právu nemožný (instituce římského práva - *emphyteusis*). Teprve roku 1786 koupil majitel mlýna i pozemek a kus pole, asi 2 měřice za 10 zlatých od statku Hukalova. Byla tu zřízena služebnost průjezdu, která je tu dosud po cestě od silnice na "Kozinec". Mlýn tento, ač byl malý, přece vynášel víc než chalupy. Byla i jeho cena značně vyšší 100 zlatých proti 25 zlatým u chalup a roku 1800 měl cenu 1400 zlatých. Dále je zajímavé, že ač mlýn ležel na roveňském pozemku, přece patřil k Jahodovu. Teprve po roce 1848, kdy byly pevně stanoveny hranice správních obvodů, tedy i obcí, byl přičleněn k Rovni. V té době byl však mlýn již v úpadku. Ve druhé polovině 19. století se v něm přestalo mlet; budovy chátraly, až v roce 1917 vyhořel a více již obnoven nebyl.

Roku 1789 přibývá číslo 26. Roveňský sedlák Novotný z čísla 35 (patrně dnešní statek Moravců) provdal dceru a místo věna jí dal 34 korců pole, lesa a luk. Na pozemcích těch byla vystavěna usedlost. Byla největší v Jahodově a říkalo se jí proto "velká živnost".

Roku 1802 byla postavena chalupa číslo 22 na pasece koupené za 5 zlatých. Nejmladšími čísly obce starého Jahodova je myslivna číslo 27 a hostinec "v dole" číslo 28. Tato čísla byla postavena asi v polovině století devatenáctého.

Jak povstal "Vršál", a kdy není známo. Jest pravděpodobno, že vznikl za okolností podobných jako číslo 26. Původně byla na Vršále pouze 4 čísla a to dnešní čísla 29,30,31 a 33. Dle vyprávění pamětníků, stála prý ještě za číslem 33, směrem k Německé Rybné, jedna usedlost, která v roce 1869 shořela a více neobnovena. Pole bylo přikoupeno k číslu 28. Pozemky patřící k vršálským usedlostem náležely dříve k roveňským statkům a byly od nich buď prodejem, neb jako věno dceři neb synovi odděleny a postaveny na nich chalupy.

Číslo 32 a 34 postavena byla zřejmě před polovinou devatenáctého století. Rovněž tak číslo 35, které přešlo později v majetek obce Rovně a po rozloučení obcí připadlo Jahodovu, který je prodal dnešnímu majiteli.

Když byla postavena čísla 27 a 28 byl Jahodov největší. Od té doby se zmenšuje, čísel i obyvatel ubývá. Projevuje se tak jednak všeobecný útek obyvatelstva z venkova do měst, který nastal ve druhé polovině minulého století, v době vrůstajícího průmyslu a rozmachu měst. Příčinou toho bylo a jest snaha dosavadních majitelů usedlostí, kteří si uspořili nějaký kapitálek, rozšířiti výměru svých pozemků, to pak se nedá provésti jinak, než že v případě prodeje některé usedlosti koupí ji buď soused, jeden neb dva dohromady a rozdělí se o ni. Nejdříve ubylo číslo 1, jak již shora řečeno. V roce 1894 koupili majitel čísla 4 Karel Trojna a majitel čísla 6 Josef Tomáš chalupu číslo 5, o pozemky se rozdělili a chalupu zrušili. Zbyl po ní pouze sklep, který patří k číslu 6.

Majitel usedlosti číslo 8, František Hovorka koupil v roce 1890 chalupu číslo 7 od Šmídy a spojil ji se svoji. V roce 1919 dochází k rozdělení živnosti číslo 26 tak, že 14 korců pozemku zůstalo při čísle a ostatní pozemky koupil majitel čísla 8. V roce 1924 přikoupili majitelé čísla 8, manželé Noskovi a František Hovorka ještě usedlost číslo 9 od Aloise Gregora. Tak vznikl v Jahodově dosti velký statek, téměř 70 korců pozemku, ovšem dvě čísla tím zanikla.

Konečně při rozdělení obcí Rovně a Jahodova přidělena byla Jahodovu chalupa, která obdržela číslo 1 po zaniklém mlýnu. Chalupu tuto koupil v roce 1924 majitel čísla 2 Adolf Žabokrtský a připojil ke svému číslu. Tak zanikla i tato chalupa.

I u jiných majitelů usedlostí jest snaha zvětšiti svůj grunt-ovšem není příležitosti ke koupi půdy. Půjde tedy vývoj směřující ke zmenšení obce patrně dále a až dojde opět k prodeji některé chalupy, bude tato koupena zase sousedy a Jahodov se zmenší zase.

V roce 1870 byla postavena kaple z odkazu Wolfganga Hanuše, faráře v Újezdě u Opočna, rodáka to jahodovského z čísla 21. Zvonek byl pořízen již v roce 1864 z odkazu téhož a dáno mu jméno Wolfgang.

Obyvatelé a jejich úděl.

Dosud byl vylíčen vznik a vývoj obce. Nyní věnujeme pozornost jejím obyvatelům a jejich životu.

Prvním osadníkům Jahodova se nedařilo příliš dobře, ba možno říci že živořili. Půda byla ještě málo obdělána-jalová. Byly ukládány dosti vysoké daně-kontribuce, úrok svatojiřský a svatohavelský, značné roboty, později i militare-vojenský groš, dále desátky faráři, učitelé vambereckému a později též roveňskému. Doba vzniku obce spadá do těžkých a dlouhých válek tureckých (v roce 1683 obléhali Turci Vídeň), válek o dědictví španělské, kde roku 1700 vymřela větev Habsburků tam panující, mezi Rakouskem a Francií. Potom následovaly války o dědictví rakouské, po vymření Habsburků po meči za Marie Terezie, kterýmižto válkami (od roku 1742 do roku 1746, v tom válka sedmiletá) neustále trpěly země české přímo a jimiž česká koruna ztratila Kladsko a Pruské Slezsko. Války ty vyžadovaly velkých nákladů, obyvatelstvu ukládány proto vysoké daně, vojenské roboty, to jest správy cest, přípráže, реквизице atd. Tehdejší obyvatelé naší obce v pravém slova smyslu na svých živnostkách živořili. Byli většinou zadluženi tak, že posléze byli nuceni chalupy prodávat. To je vidno z příliš častého střídání majitelů chalup a ze sáhodlouhých výkazů dluhů v trhových smlouvách. Dosti často se též stávalo, že vrchnost jim živnost sama prodala, když nekładli pravidelně do důchodu povinné roční splátky.

Při prodeji nemovitosti neplatil kupující celé ceny trhové prodatelí. Prodávajícímu vyplatil hned při trhu pouze závdavek a to 1 neb 2 zlaté, mimo to náleželo prodatelí to co uplatil do důchodu za dobu své držby chalupy. Kupec pak pokračoval ve "vyvazování" - to je splácení ceny gruntu do důchodu po 1 zlatém a teprve když byla vrchnost úplně uspokojena, počal splácti prodatelí částku trhové ceny jemu náležející a to rovněž v ročních splátkách po 1 nebo po 1 a 1/2 zlatých. V případě, že v době po kterou trvalo "vyvazování"-splácení ceny gruntu vrchnosti, se vyměnilo několik majitelů, byla věc dosti spletitá, jak jest patrné z příkladů. Plně byly chalupy vyplaceny až kolem roku 1750 až 1760,

tedy plných 40 až 50 let trvalo toto splácení, na které byly jistě velice těžce peníze sháněny.

Tak ku příkladu u chalupy číslo 11.

Roku 1710 převzal chalupu číslo 11 od vrchnosti Filip Kříž, za sumu 26 zlatých proti placení 1 a 1/2 zlatých ročně až do zaplacení do důchodu. Hned zaplatil "zavdal" Kříž pouze 1 zlatý a v letech 1711 až 1718 splácel po 1 zlatém. Nedodržel tedy smlouvu a splácel méně než se byl zavázal. Více platit nemohl a "milostivá" vrchnost to uznala. Roku 1719 prodána tato chalupa Janu Hejlkovi a to zase za 26 zlatých. Cena tržová nepatřila však Křížovi celá, nýbrž byla takto rozvržena : Hejlek zavdal Křížovi 1a1/2 zlatých, do důchodu "milostivé vrchnosti" zbývá doplácti ještě 17 zlatých (Kříž na vyvázání zaplatil 9 zlatých) a Filipu Křížovi jeho "vyplacení" 7a1/2 zlatých (1a1/2 dostal co závdavek). Hejlek však nezaplatil kromě závdavku ničeho a roku 1721 prodal chalupu Janu Czermákovi zase za 26 zlatých. Czermák zaplatil Hejlkovi závdavek 1 a 1/2 zlatého, do důchodu měl splácti 17 zlatých po 1 zlatým ročně a Křížovi 7 a1/2 zlatého. Czermák zaplatil však zase jen závdavek a prodal roku 1722 chalupu

Jiříkovi Vyskočilovi za 26 zlatých, opět závdavek 1 a1/2 zlatého, do důchodu zbývá spláct 17 zlatých a Křížovi 7a1/2 zlatého. Vyskočil splácel do důchodu v roce 1722 a 1723 po 1 zlatým a roku 1724 a 1725 po 2 zlatých. Roku 1726 prodána chalupa za 26 a 1/2 zlatého Janu Tabaczovskému, závdavek 2 zlaté, do důchodu doplácti zůstalo 11 zlatých, Křížovi 7 a1/2 zlatého a Vyskočilovi 6 zlatých. Tabaczovský kladl do důchodu v letech 1727 až 1736 po 1 zlatém. Roku 1740 prodána chalupa Jiříkovi Pečlasovi za 26 a1/2 zlatých; závdavek měl být dán 12 zlatých a to hned 5 zlatých a na dluh daně Tabaczovského 4 zlaté a roku 1741 3 zlaté; do důchodu zbývá splatit 1 zlatý, Křížovi 7 a1/2 zlatého a Vyskočilovi 6 zlatých. Pečlas však zaplatil roku 1740 závdavku jen 5 zlatých a chalupu prodal Janu Antuškově za 26 a1/2 zlatého. Tato cena tržová pak náleží: do důchodu 1 zlatý, Pečlasovi 5 zlatých co závdavek, 7 zlatých na dluh Tabaczovského, Křížovi 7 a1/2 zlatých a Vyskočilovi 6 zlatých. Roku 1741 zaplatil Antušek Pečlasovi 5 zlatých, roku

1742 a 1743 na dluh vdovy Tabaczovského po 3 a 1/2 zlatých, roku 1744 do důchodu 1 zlatý. Teprve tehdy byla chalupa "vyvázána", to je vrchnosti plně splacena. Roku 1745 až 1751 Křížovi zaplaceno po 1 zlatým a v letech 1752 pak 1 zlatý a 1753 1/2 zlatého nápadníkům po Křížovi. Tedy teprve nyní obdržel Kříž a z části jeho dědicové svoje peníze za chalupu, kterou prodal před více než 30. léty. Byly to poměry jistě nezáviděníhodné! Roku 1754 zaplatil Antůšek vdově po Vyskočilovi 1 a 1/2 zlatých, v letech 1755 až 1758 dětem Vyskočilovým po 1 zlatým a poslední rok 1 a 1/2 zlatého. Vyskočil se tedy svých peněz vůbec nedočkal, ty byly spláceny teprve jeho dětem. Až roku 1758 mohlo být napsáno v gruntovní knize obce Jahodova u čísla 11 " a má zaplaceno" a jistě to byl pro majitele chalupy okamžik slavnostní.

Stejně tomu bylo i u chalup ostatních. Za příklad nebyl volen případ nejhorší, naopak u některých chalup bylo tomu ještě hůře. Tak třeba u chalup čísla 12 a 13 mohlo být napsáno " a má zaplaceno" teprve v roce 1778 a 1782 !

Vrchnost měla nad usedlostmi i nad jejich obyvateli značnou pravomoc; všechny funkce dnešních soudů i politických úřadů vykonávala vrchnost, ba pravomoc jejich byla daleko rozsáhlejší než dnešních úřadů.

Každý převod majetku podléhal předchozímu schválení vrchnosti, ba vrchnost měla také možnost přinutit majitele k prodeji gruntu. Přikupoval-li kdo kus pole, bylo nutno žádati o povolení a dala-li vrchnost souhlas, bylo nutno žádati za schválení krajský (guberniální) úřad v Hradci Králové. Teprve po tomto schválení stal se kupec vlastníkem knihovním, před tím byl pouhým držitelem. Povolení takové dostal mnohdy teprve po 10. až i 20. letech.

Dle tehdejšího práva dědil usedlost nejmladší syn, nebylo-li syna pak dcera. Když byl dědic příliš mlád, "ujal" živnost na určenou řadu let až do "vzrůstu" jeho, starší bratr neb příbuzný, nebo hospodařila-li a pak se provdala totiž matka dědice, tak hospodařil její muž rovněž jen omezený počet let do "vzrůstu" dědice. Převod majetku na dědice schvalovala vrchnost.

Vrchnost dohlížela i na hospodaření a zjistila-li, že se hospodaří špatně, nebo že majitel je nezpůsobilý, nezdravý, neb věkem sešlý, odňala mu živnost a předala ji dědici nebo příbuznému, ovšem za náhradu v plné výši ceny.

Majitel usedlosti nesměl prodat tuto drážce, než zač ji sám koupil. Tak udržovaly se stále ceny trhové na stejné výši, jako byla původní cena chalupy za níž ji převzal první majitel od vrchnosti. Teprve v letech 1760 a později ceny trhové stoupají a to původně z toho důvodu, že poslední majitel byl nucen sešlé stavení opravovat a věnovat na opravy značný náklad. I tu však v trhové smlouvě platila za cenu chalupy původní cena a k tomu se připočítal obnos vynaložený na opravu a řeklo se : chalupa se prodává za summu předešlého kupu 26 a 1/2 zlatých, item za zlepšení stavení 13 a 1/2 zlatých, celkem 40 zlatých. V jiných případech opět byla cena snížena vzhledem ke zchátralému stavení. Později po válkách sedmiletých a hlavně napoleonských, zejména po finančním krachu vídeňském v roce 1811 stoupaly značně ceny chalup, vzhledem k poklesu ceny peněz.

Za příklad vezměme opět usedlost číslo 11.

Roku 1759 "ujal" s povolením ouřadu kanceláře panství v Rychnově tuto chalupu Václav Antušek od vdovy po nebožtíku Janu Antuškovi toliko na 10 let, do "vzrůstu" pravého dědice Jiříka Antuška, nejmladšího syna, za sumu předešlého kupu 26 a 1/2 zlatých, item za zlepšení stavení 13 a 1/2 zlatých, úhrnem 40 zlatých, které dle pořádnosti dědické se rozvrhnou s ročním kladením nápadníkům po Janu Antuškovi : Boženě dceři 6 zlatých, Johance 6 zlatých, Františkovi 6 zlatých, Kateřině 7 a 1/2 zlatých a Jiříkovi 7 zlatých. Roku 1770 převzal chalupu skutečný dědic i s předešlými závazky, které byly spláceny až do roku 1787. Kolem roku 1805 měla chalupa cenu 500 zlatých. Roku 1820 postoupena synu Františku Antuškovi za 982 zlatých a roku 1833 koupil chalupu Václav Trojna za 860 zlatých, roku 1835 Jan Kunc za 571 zlatých, roku 1844 František Suchánek za 700 zlatých a roku 1848 syn František Suchánek za 700 zlatých. Po tomto majiteli nastupuje již Josef Hostinský a po něm nynější majitel Josef Štěpán.

Počet dětí býval obyčejně spíše větší a podíly jejich byly dle počtu jich průměrně děleny, tak aby jim byla cena usedlosti po zaplacení dluhů vyčerpána, tedy v prvních dobách 4,5,6 zlatých a podobně. Nevěsta přinášela věno rovnající se často i polovině ceny chalupy a výbavu. Tak ku příkladu František Suchánek přiženil roku 1848 - 300 zlatých a výbavu. Chalupy byly však většinou zadluženy

a při prodeji byli v tržové smlouvě uváděni věřitelé s jejich pohledávkami a kupec zavazoval se dluhy zaplatit na srážku tržové ceny. Často byla dluhy celá cena tržová vyčerpána a prodatelé nezbylo ničeho a v případě dědictví vypadly děti naprázdno - bez podílu.

Jak již shora řečeno k chalupám jahodovským bylo velkostatkem přiděleno po 7 až 8 korcích pozemků a to od potoka po příčky. Pouze usedlosti číslo 20 a 21 měly as 14 korců. Stav tento potrvál až do roku 1789, kdy koupili "sousedé obce Jahodova", totiž František Kříž nynější číslo 17, Matěj Kubec číslo 16, Jan Vyskočil číslo 15, František Hampl číslo 14, František Čermák číslo 13, Vojta Pátek číslo 12, Jiří Antušek číslo 11, Václav Jirsa číslo 25 od Josefa Novotného z Rovně číslo 35, "na polomi" řečená pole a to 25 korců, lesa 7 korců, louky 2 a 1/2 korců, kteréžto grunty on pro vzdálenost nikdy užívat nemohl, za 194 zlatých.

Těchto 8 chalupníků rozdělilo si mezi sebe, takže na každého připadly as 4 korce půdy. Přikoupené pozemky jsou pole, les a louka za "příčnicí", která dělila pozemky statku Novotného a Hukalova. K Hukalovu statku patřily pozemky mezi "příčnicí a příčkami" za palouky. Mimo to koupil majitel čísla 21 asi 4 korce od statku Novotného samostatně.

O něco později prikoupili majitelé chalup čísel 3,4,5,6,7 od Hukalova(dříve Bartošova) statku roveňského čísla 55 (dnešní Mizera) pozemky, každý o výměře 2 až 4 korce.

Později nastaly menší přesuny v majetku pozemků jednotlivých majitelů až se dosáhlo stavu, který byl před zánikem chalupy číslo 5 a spojením čísel 7 - 8 a 9.

Obyvatelé živilí se v první řadě obděláváním svých skrovných políček. Výtěžek jejich byl však hubený a až na řídké případy nestačil k obživě. Bylo pěstováno žito, oves, ječmen a též čočka, hrách, len, brambory a zelí. Obilí bývalo jen špatné a ještě dnes staří lidé se pamatují, že mnohdy bylo tak řídké a krátké, že se ani nekosilo, nýbrž klasy byly uřezávány nožem nebo srpem. Potom ovšem brzo po sklizni muselo se živobytí prikupovat. Pšenice počala se sítí teprve po zavedení umělých hnojiv ku konci 19. století. Vůbec pokud pole nebyla hnojena též hnojivem umělým a hlavně pokud lidé neodložili háky jimiž půdu jenom nepatrně

přerývali a nevyměnili ji za rouchadlo, kterým půdu řádně obraceli, rodila jim velmi

málo a proto si obyvatelstvo hledělo raději řemesel, která byla až do let padesátých minulého století v rozkvětu a dosti výnosná. Pole byla spíše zanedbávaná. Teprve předchozí generace počala pilněji polí si hleděti, řádně orat pluhem a docílila toho, že se úroda zněkolikanásobila a dostačuje ve

většině případů k obživě. Od té doby pěstuje se pšenice, která vytlačila ječmen skoro úplně. Dále místo úhoření, zaveden jest jetel.

Hovězího dobytka chovány v každé chalupě 2 až 3 kusy, to jest dvě krávy a tele. Vepřový dobytek počal býti chován ve větší míře teprve ku konci 19. století, kdy nastal v podorlických okresech rozkvět tohoto chovu. Z prodeje podsvinčat na trzích v Rychnově nad Kněžnou měli občané jahodovští již řadu let před válkou důležitý, ba hlavní zdroj peněžních příjmů. Párek podsvinčat prodáván tehdy, v zimě též za 3 zlaté rakouské měny, z jara a v létě pak až za 30 a i více zlatých rakouské měny. Ve válce a v letech poválečných byla i cena prasat vyšší a to od 300 Kč až do 600 Kč. Podsvinčata kupují na týdenních trzích v okresních městech obchodníci (handlíři), kteří je rozvázejí do krajů, hlavně na Moravu, kde chov vepřů tak zaveden není. Podle toho jaký mají tito obchodníci odbyt utvářejí se ceny, které jsou proto velmi pohyblivé.

Dalším zdrojem obživy obyvatelstva byl les. Jednak pracovali v lese při kácení, jednak rozváželi dříví jako povozníci daleko do okolí. Nebylo žádnou zvláštností, že mívali v leckteré chalupě pár koní s nimiž provozovali živnost povoznickou. V čísle 24 povoznickou živnost provozoval Johan Vyskočil, který se svými dvěma až třemi páry koní sjezdil na tehdejší poměry opravdu hodný kus světa. Jeho "štace" byla Vídeň a odtud přivezl mimo jiné pro kostel Svaté Trojice v Rychnově nad Kněžnou, krásný obraz na hlavním oltáři. Dále cílem jeho cest býval Lvov, Praha dokonce i Budapešť. Onen Vyskočil byl můj praděd a můj otec často mi vyprávěl příběhy z cest, které věděl od své matky, dcery onoho Johana Vyskočila,

veselé i smutné. Poslední jeho cesta byla prý do Lvova. Odtud přišel pěšky sám, povoznictví se již nedařilo, bylať již postavena dráha.

Les byl základem i pro řemesla; tak rozšířeno bylo tesařství. Tesař Josef Pavel pracoval jako vedoucí roku 1799 na stavbě tehdy vyhořelého kostela Svaté Trojice a gymnázia v Rychnově nad Kněžnou. Byl vyráběn hojně i šindel. V dobách než počalo se s dolováním hnědého uhlí, páliły se zde i mlíře. Vůbec les býval pro výživu obyvatel důležitějším než pole až do druhé polovice století devatenáctého. Nelze se proto diviti, že les dal naši obci i jméno. Vrchnost byla nucena, než postavila první chalupy, vykáceti les a tak vznikla paseka, na níž hojně rostly jahody. Jahodu má proto obec též ve znaku.

Naši předkové provozovali i jiná řemesla. Tak u čísla popisného 24 je v trhové smlouvě z roku 1798 výslovně uváděn "pecník pro pálení hrncířského nádobí".

Koncem století osmnáctého a v první polovině století devatenáctého bylo rozšířeno všeobecně tkalcovství; všechna čísla platila daň "z přádlá" asi 9 krejcarů. Tkalcovství bylo značně výnosné a upadlo teprve s rozvojem továren v padesátých a šedesátých letech 19.století. Namísto zaniklého tkalcovství přišlo krajkařství, paličkování na "podušce". Střediskem jeho byl od počátku Vamberk, kam bylo přineseno z Belgie hraběnkou Grambovou z Meldeku. Po úpadku tkalcovství rozšířilo se po všech chudších okolních vesnicích a bylo pro obyvatele dosti důležitým a ne nevďěčným zdrojem obživy. Teprve když se i výroby krajků zmocnily továrny počátkem 20.století, zůstalo krajkařství již skrovným a málo vděčným pramenem příjmu. Skoro ve všech rodinách ženy a děti v zimě pracují na poduškách. Zhotovují se tu různé druhy krajků, od nejjednodušších, to je tak zvaných loktových, které byly na počátku 20.století, loket-60 cm za 3 krejcarů, až do umělých a pracných druhů, to byly zase vložky k polštářům, záclonám, pokrývkám a podobně. Umělejší druhy zhotovují hlavně děvčata, která vychodila odbornou krajkařskou školu ve Vamberku. Krajky kupují obchodníci ve Vamberku, kteří svým krajkařkám opatřují přízi. Před válkou světovou vydělala si dovedná krajkařka při celodenní práci asi 1K 50 krejcarů rakouské měny, méně dovedná 1K a děti 50 krejcarů. Při páskových krajkách ukládají si krajkařky ráno "úkol" na celý den, a to dvakrát-třikrát a podobně "kolem podušky". Dětem ukládá matka "úkol", když přijdou ze školy. Po válce na

krátký čas dosáhlo krajkářství znovu rozkvětu, krajky se posílaly hodně do Ameriky, Francie, Anglie a jinde, avšak vlivem tovární výroby a zahraniční soutěže nastal úpadek a sotva se již vzchopí k novému rozkvětu.

My, současníci rozvoje krajkářství vzpomínáme rádi zvláště na "přástvi". Tehdy v každé chalupě dělal někdo krajky a ti všichni scházivali se k přástvám, dnes tu, zítra tam, ale nejraději u Langrů. Tam všichni měli volno, starý Langr měl rád veselo kolem sebe. Účast na takových přástvách, zvláště u těch Langrů bývala dosti početná, dostavili se chasníci, mnohý i s poduškou a mnohý chasník a dívka těšili se velice na tyto schůzky protože -- ne neprozradím, že při těch přástvách "mluvila taky srdce", to přece není věc kronikáře. Tedy nejdřív byl úkol, který trval obvykle do půlnoci. Na to, když měli všichni hotovo, vyšli všichni ven a třeli si znavené obličejy sněhem, aby se nechtělo spát. Na to byla chvíle volné zábavy. Prováděly se různé hry a co kdo věděl. Pracovalo se pak pilně do 2 až 3 hodin. Jednou při takové větší přástvě dostal strýc dobrý nápad. Venku tiše sněžilo. Langr nepozorovaně vytratil se ven, vzal síto v němž měl již připraveny saze z komína a na ta místa kam se chodili přástevníci třít sněhem, tyto rozsel. Hustě a tiše padající sněh v krátké chvíli dílo černé zrady dokončil. Když potom krajkářky vyřítily se z osvětlené světnice, sněhem se osvěžit a nic netušíce přišly zpět, s úžasem hleděla jedna na druhou, bylať každá černá jako komíník. To bylo něco pro strýčka Langra, který se smál až se mu jeho kučeravá hlava třásla. Z práce ovšem pro ten večer nebylo nic. Přesto, že všechny postižené slibovaly pomstu, nakonec tomu veselému a dobrému strýci odpustily. Dnešní mládež, zvláště hoši, neradi k podušce přistupují a když nejsou doma potřební, jdou do škol nebo na nějaká řemesla. Jest nutno přiznati, že za rozkvětu uvedených řemesel dařilo se obyvatelům poměrně dobře, byla to doba asi od roku 1770 až 1850. Svědčí o tom značně vysoké daně, které tehdy platili a to řádně.

Daně, roboty a jiné povinnosti.

Na chalupách vázla koncem 18. a začátkem 19. století tato břemena.

Císařsko královská kontribuce dle repartice. Kontribuce byla hlavní státní daň a byla předpisována pro celou obec. Ta měla svého výběrčího, který daň rozvrhl na jednotlivé chalupy, podle výměry neb počtu hlav a dle rozvrhu toho pak vybíral. Kontribuce činila roku 1801 pro celou obec 11 zlatých, 13 krejcarů a na

jednotlivá čísla případlo průměrně asi 40 krejcaru. Roku 1807 však předepsaná daň činila již 27 zlatých, 42 krejcarů a roku 1811 již 70 zlatých. Jsou zde patrné následky napoleonských válek, které stály Rakousko veliké peníze. Valuta klesala, místo peněz kovových vydány papírové bankocetle-scheiny, až v roce 1811 dochází k finančnímu krachu, tehdy velmi tragickému, kdy přes noc klesla nominální hodnota peněz na pětinu. Na to byly zavedeny daně nové a to : daň gruntovní, osobní daň z hlavy, zemské příplatky, daň z obchodu a.j.

Roku 1824 daně pro Jahodov činily :

Kontribuce	265 zlatých 4 krejcarů
Domovní daň	17 zlatých 20 krejcarů
Osobní - to je daň z hlavy	36 zlatých 30 krejcarů
Na invalidy	1 zlatý 13 krejcarů
Příspěvek na finanční službu	2 zlaté 51 krejcarů
Extra vydání	1 zlatý 59 krejcarů
Na vojenské kvartýry	55 krejcarů
Na komínika	5 zlatých 28 krejcarů

Celkem tedy daní	332 zlatých 28 krejcarů

Na jednu chalupu připadlo tak kolem 10 zlatých, což byl tehdy peněz veliký, uvážíme-li že cena usedlosti pohybovala se v letech kolem roku 1820 od 250 do 600 zlatých.

Mimo tyto daně byly usedlosti zatíženy ještě břemeny dalšími :

Roboty.

Většinou 52 dny pěší nebo zaplatit vrchnosti - výkup rovnal se 7 zlatým a 50 krejcarům ročně. U větších živností (čísla 21, 26) bylo 78 dnů roboty pěší a 5 dnů povozní, neb zaplatit 12 zlatých. U těchto čísel bylo později 35 dnů povozních

a 16 pěších. Roboty záležela v práci v lese, někdy v práci u dvorů vrchnosti (Bezděkov, Jedlina, Lhotka). Roboty potrvaly až do roku 1848, kdy byly zrušeny. Ovšem majitelé chalup museli se z nich vykupovati, čili grunty své z robotních povinností vyvazovati. Toto vyvazování potrvalo až do 90.let 19. století placením splátek do vyvazovacího fondu. Tak například u čísla 9 činil ještě roku 1890 tento příspěvek fondu 3 zlaté 32 krejcarů. Teprve tehdy po roce 1848 stali se tedy naši předkové plnými vlastníky svých gruntů! Mimo uvedené pravidelné roboty byli nuceni přispívatí prací neb přípřežemi na správu a stavbu cest, při honech a podobně.

Dále placen byl úrok svatojiřský a svatohavelský k vrchnosti ve výši 24 - 50

krejcarů z chalupy. Z prádla placeno 6 - 12 krejcarů, faráři vambereckému 6 krejcarů a koledné 1 kopy, případně 2 kopy vajec a případně drůbež a máslo. Dále učitelé vambereckému 4 krejcarů a koledné, učitelé roveňskému po postavení školy 20 - 55 krejcarů a také na kostelníka placeno.

Když postupovali rodiče usedlost dětem, zajišťovali se na stáří výměnkem. Vymíňovali si: Teplý a suchý, světlý byt s přístupem k plotně, nějaké obilí, brambory, většinou třetí díl ovoce, vejce, máslo, mléko a záhon pole pro zeleninu. Někdy vymíňovali si i chování krávy v chlévě mezi dobytčím hospodářovým a krmivo pro ni.

Tak ku příkladu: U čísla 11 byl v roce 1820 stanoven tento výměnek:

Byt, 3 korce žita, 3 korce ječmene, 2 korce ova, 6 korců "erteplí", místo a výživu pro krávu a čtvrtý díl ovoce.

U čísla 25 v roce 1840 tento výměnek:

Byt, 2 korce žita, 2 korce ječmene, 2 čtvrtce čočky, 15 korců "zemčat", 1 kópu vajec, třetí díl ovoce, 16 liber másla, denně 2 "žejdlíky" mléka, jak krávy dojit budou, záhon pro zelí a řepu.

Byly doby, že naši předkové žili na tehdejší poměry dosti dobře, naproti tomu zase jsou zaznamenána léta zlá, mezi nimiž nejsmutněji proslulá je doba válek, jež vedla císařovna Marie Terezie s Prusy o dědictví rakouské v první polovině století osmnáctého. Na nouzi a bídu nastalou po těchto válkách, zvaných sedmileté, zachovaly se tyto vzpomínky :

Hlad byl veliký, lidé jedli co jim do ruky přišlo, pekly se placky z různých trav, z matuchu a lebedy. Z toho vniklo ovšem mnoho různých druhů nemocí. Když pak někdo byl tak šťastný a měl co jísti a snad mu dokonce i zbývalo, dostal za to co žádal. Tak na příklad, pole číslo parcely 279 náležející toho času k číslu 21, bylo prý získáno od čísla 15 za 1 bochník chleba a pekáč jahelné kaše. Parcela číslo 324 náležející toho času k číslu 23 byla od čísla 24 koupena za 7 bochníků chleba.

Pamětníci války v roce 1866 vypravují jaký zmatek a strach nastal. Lidé vše co měli cenného, schovávali neb nakládali na vozy a chystali se do "festunku" do Hradce.

Jak vznikl název "Spálenisko" není známo; snad před postavením chalup byl les spálen. Jisto však jest, že samota Spálenisko je starší než Jahodov a je možná, že patřila k zaniklému Bezděkovu. Údolí mezi Spáleniskem a katastrem dlouhoveským říká se "bálka", asi po tom, že zde "bálcovali" tetřivci.

Zajímavé je sledovati, jak koncem první a začátkem druhé poloviny století devatenáctého rozmohla se touha po hospodě. Nejstarší z nich byla v čísle 24 na Spálenisku, jež zanikla někdy v posledních letech století osmnáctého a jejím posledním majitelem byl Kazbal. Pak byla hospoda v čísle 15 - hostinský Krčmář, v čísle 19 - Seidl, v čísle 16 - Hrobař, v čísle 17 - Kubec, v čísle 21 - Buben a nejmladší z nich v čísle 28, již založil Preclík asi kolem roku 1855. Od starých rodáků jahodovských slyšel jsem, že prý Hrobař v čísle 16 nemohl dosáhnout, aby žádost o koncesi byla vyřízena, daroval tedy jeden pěkný smrček ze svého lesa,

roveňskému starostovi Veverkovi a v několika týdnech koncesi dostal a byl "šenkýřem". Hezky to charakteristika pro tehdejší poměry !

Jahodov až do roku 1848 byl vrchnostenskou panskou vsí a náležel pánům Kolowratům Krakovským-Liebsteinským. Po roce 1850 přešlo panství vamberecké do rukou Lützovů. Jahodov byl od svého vzniku obcí samostanou. Jako v obci panské ustanovovala zde vrchnost rychtáře a konšely. Rychtář a konšel podpisovali každou trhovou smlouvu, v níž jako strana vystupoval poddaný ze vsi Jahodova. Chalupy byly "vyvazovány" skrze rychtáře a konšela. V čísle 24 dle paměti mého otce byla třírohá skříň pro spisy, palice-odznak práva rychtářského, pečeť a jiné. To vše ztratilo se, když cizí lidé dodržovali mému otci, jako sirotku chalupu. Z té rychtářské skříňe mám dosud kování.

Daně vybíral zvláštní výběrčí, kterým byl více než 100 let vždy majitel čísla 18 a dosud zachovaly se dvě knihy berní a to z dob napoleonských od roku 1800 až do let šedesátých 19. století.

Trampoty se samostatností, silnicí a vodou.

Samostatnosti pozbyla naše obec po roce 1848 a to z důvodu přeměny správních úřadů a jich obvodů. Tehdy byly vytvořeny okresní úřady a soudy, které převzaly politickou a soudní pravomoc od vrchnosti. Bylo vydáno nové obecní zřízení

a obcím uloženy značné veřejnoprávní povinnosti. Tu bylo dbáno toho, aby obce byly majetkově dosti silné, aby povinnostem mohly dostáti a proto obce malé a nemajetné byly slučovány s obcí jinou. Osud ten stihl i Jahodov, který byl sloučen s Rovní. I pak si však zachoval Jahodov vždy určitou část samosprávy. I dále měl své výběrčí daní, byla tedy daň předpisována pro Jahodov zvlášť a pro Roveň také zvlášť; měl svůj katastr, předpisoval si svoje vlastní přírážky, sestavoval si rozpočty, měl tudíž svoje jmění a řada věcí, jinak politické obci vyhrazených, byla ponechána správě osadní. Do společného obecního zastupitelstva musili býti voleni alespoň dva

členové z Jahodova a první radní byl vždy opět z Jahodova. Zástupci z Jahodova ve společném zastupitelstvu tvořili zároveň jakýsi osadní místní výbor a starali se vedle záležitostí společných s Rovní, o věci místní, Jahodovu ponechané. Ba byly i doby, kdy se rovenští obávali, aby nebyl zvolen starostou občan z Jahodova. Se sloučením s Rovní nebyli však jahodovští nikdy spokojeni.

Již roku 1864 podávají výboři a radní jahodovští žádost o rozloučení obcí. Jako důvody uvádějí vzdálenost a nedostatečné spojení s Rovní, silnice nebylo, Jahodov je nucen nésti veliká břemena k úhradě společných zařízení z nichž nemá prospěchu. Dále zbytečnost spojení obcí, ježto celou řadu věcí si spravuje Jahodov sám a má tudíž zbytečně dvoje poplatky a konečně Roven nemá zájmu a pochopení pro potřeby Jahodova. Úřady namítaly nedostatek jmění potřebného jako záruky proto, že Jahodov jako samostatná obec dostojí povinností na takovou kladeným. Tu jahodovští slavnostně prohlašují, "že zaručují se svým hnutelným i nehnutelným majetkem", že všem povinností na obec kladeným dostojí. Žádost byla však přece zamítnuta, protože je osada chudá. Tak tedy skončil první pokus o dosažení samostatnosti. Po tomto nezdaru zůstává Jahodov v nečinnosti celých 30 let.

Vědomí, že Jahodov samostatný byl, přenášelo se z otců na děti a stále žila naděje, že jím opět bude. Vědomí to, bylo ještě posíleno tím, že Jahodov si pořídil v roce 1864 svůj zvonek, kterému bylo dáno jméno "Wolfgang" po dárci peněz naň, Wolfgangu Hanušovi, tehdy faráři na Bílém Újezdě, rodáku z Jahodova a v roce 1870 postavením kaple. Od té doby slaví Jahodov svoji pout' a posvěcení, v kteréžto věci se stal nezávislým od Rovně.

Prvního pokroku dosaženo bylo v roce 1895, kdy bylo Jahodovu dovoleno, aby si zvolil místní výbor- 8 členů se starostou a dvěma radními v čele. To působilo jako vzpruha. Hned v první schůzi se výbor usnesl na stavbě silnice k Rovni. Tak započal svoji činnost tento mladý orgán a na nastoupené dráze setrval. Slouží jenom ke cti, jak výboru, tak i voličstvu, že nikdy na poloviční cestě stát nezůstali, přestože se jim v cestu stavěly překážky, které daly se překonat jen s největším úsilím.

Tedy nejprve byla to silnice. Roven byla žádána o pomoc, ta však zaujala stanovisko nepřiznivé. To popudilo jahodovské tak, že na vzrušené schůzi

místního výboru v roce 1896 usneseno žádati znovu o rozloučení obcí Jahodova a Rovně. Rovni ostře vytýkáno bylo, že od doby spojení neučinila ani toho nejmenšího ve prospěch Jahodova a z celého spojení obcí vznikají Jahodovu jen břemena. Jahodov nemá žádné cesty, která by ho spojovala se světem, nemá žádné vody, pro tu musí chodit do hlubokého údolí a k odstranění těchto nedostatků Roveň nepomůže. Proč tedy má být osada spojena s Rovní! A byl tak zahájen boj o silnici a rozloučení najednou.

Vyžádalo si hodně námahy a jahodovští vyslali mnoho deputací než okresní výbor a příslušné úřady daly se přesvědčiti o potřebě a nutnosti silnice, avšak jahodovští přece prorazili a již roku 1901 silnice byla hotova. Roveň darovala část pozemků, část byla od soukromníků vykoupena. Jahodov nesl 20% nákladů z 24 000 Kč rakouské měny a zbytek pak okres. Stavbou silnice získal Jahodov mnoho. Hůře bylo s rozloučením. S Rovní docíleno hladce dohody, která pak byla podkladem pro jednání o rozloučení po roce 1918. I okresní výbor vyšel Jahodovu vstříc. Zemský výbor však žádost zamítl, zase z důvodu, že obec nemá jmění. Tak skončil druhý pokus.

Po tříletém oddechu pouští se osada v roce 1904 v nový zápas o vodovod. Celých 11 let trvaly spory s velkostatkem a nepříznivými okolnostmi. Velkostatek se stavbě bránil proto, že měl nésti 2/3 nákladů na podnik, z něhož neměl mít žádného prospěchu. Je zajímavé sledovati tento boj malé a chudé osady, proti silnému a jak za Rakouska ani jinak nemohlo býti, velký vliv majícímu velkostatku. Roku 1904 usneseno postavit vodovod. Jahodovští chápali, že podnik je nad jejich síly, proto rozhodnuto, že vodovod bude podnikem místní obce. Dle daňového předpisu, velkostatek by nesl větší část nákladů to je dvě třetiny. Proto ten odpor velkostatku. K tomu ještě většina pramenů, které přicházely v úvahu, byla na půdě velkostatku a bylo proto nutno velkostatek vždy žádat o povolení ke vstupu a použití pozemků. Samozřejmě velkostatek dobrovolně svolení nedal, bylo vždy třeba donutit ho k tomu prostřednictvím úřadů. Velkostatek měl dobrého právního zástupce, výborného advokáta JUDr. Jindřicha Štemberka z Rychnova nad Kněžnou, který dovedl zájmy jeho hájit. Nato stavěla se proti zřizování vodovodu na osadní útraty i část občanů, kteří by z něho prospěchu neměli a platit měli. Největší obtíž činila okolnost, že žádný dosti silný pramen nebylo lze nalézt, panovalo tehdy několik sušších roků.

Nejprve hledány prameny a měřena voda. Jednotlivé prameny byly slabé a bylo nutno spojit jich několik z širší oblasti. Záhy dostavily se i finanční nesnáze a nedostatek vody byl tou hlavní zbraní velkostatku.

V roce 1906 byl již plán stavby zemědělskou radou schválený a jsou vysílány deputace k poslancům (Chaloupka z Liblé) i k velkostatku. V roce 1907 posílá se voda chemickému ústavu a po uznání za bezzávadnou je žádáno za vodoprávní řízení. Proti jeho povolení protestuje od instance k instanci velkostatek, až se věc dostane k ministerstvu orby do Vídně. Vodoprávní řízení se konalo přece v roce 1908, ale skončilo však pro Jahodov nepříznivě - nedostatek vody. Proto v roce 1908 a 1909 hledány nové prameny a voda získávána drénováním. A celý proces začíná znovu. Hledány nové cesty, opět chemické zkoumání vody, nová žádost o vodoprávní řízení a opětné rekursy a stížnosti velkostatku a vodoprávní řízení. Konečně roku 1912 dává místodržitelství v Praze povolení ku stavbě vodovodu. Velkostatek si však zase stěžuje u ministerstva orby ve Vídni a po zamítnutí stížnosti používá ještě mimořádného opravného prostředku a vše dostává se před nejvyšší instancí, ke Správnímu soudnímu dvoru ve Vídni, který rozhodl koncem roku 1913 ve prospěch jahodovských. Povolení ku stavbě bylo, avšak v celkovém plánu byly provedeny jisté změny, čehož použil velkostatek k novým stížnostem, ale bezúčelně a v roce 1914 byla věc definitivně rozhodnuta. Rychle přikročeno k přípravným pracím a v roce 1915 byla stavba vodovodu provedena. Prováděla ji firma "Schrofl" z Nového Bydžova. Celý náklad činil 14 300 Kč rakouské měny a na velkostatek z toho připadlo 10 500 Kč r.m. Stavba byla provedena v prvních letech války z materiálu předválečného a za staré ceny, kdežto splátky na úhradu konaly se v době kdy byly peníze značně znehodnoceny, takže obec pořídila vodovod poměrně lacino. Ovšem na společný náklad bylo postaveno pouze hlavní potrubí, odbočky do domů pořídili si občané na svůj náklad. S velkostatkem se obec smířila v roce 1915 dohodou, dle níž pronajal mu Jahodov na 12 let honitbu a od té doby panuje mezi obcí a velkostatkem shoda.

Tak tedy tuhý a nekonečný boj skončil vítězstvím jahodovských občanů, ovšem těch, kteří měli z vodovodu prospěch, ale ti co na vodovod platili stejným podílem, aniž by z toho co měli, ti z toho radost neměli, ti to považovali za hrubou křivdu.

I. světová válka.

Zatím však přikvačila válka se všemi svými důsledky, která vyšinula na dlouhý čas pravidelný a klidný život v obci z kolejí. Již za balkánské války v roce 1912 a 1913 byly sledovány události s napětím, neboť již tehdy byla provedena mobilizace čtyř ročníků branců a byla obsazena rakouská hranice proti Černé Hoře. Z Jahodova byli povoláni do zbraně v roce 1913 Josef Štěpán z čísla 11 a František Novák z čísla 13, kteří tam pobýli skoro celý rok.

Zdálo se, že po skončené balkánské válce v roce 1913 bude klid. Avšak na svátek Petra a Pavla roku 1914 k večeru rozšířila se zpráva, že následník trůnu, František Ferdinand s chotí byli v Sarajevu v Bosně zastřeleni a útok provedli srbští studenti. To došel do Rychnova telegram a tam jsou vyvěšovány černé prapory. O události se vedly živé hovory, tušilo se, že Rakousko proti Srbům ostře zakročí a že válka visí ve vzduchu. S napětím sledovány zprávy o diplomatických jednáních téměř všech států evropských a doufalo se již v zachování míru.

Jahodov č.p. 9

Přišel však 26. červenec, svátek Anny. Byla tehdy neděle a občané jahodovští jako vždycky vypravili se do Rychnova do kostela a na nákupy. Den byl krásný, obilí zrálo, pole připravovala bohatou odměnu našim pilným hospodářům, ti se však vraceli z města vážní, zachmuření a smutní, vždyť přinášeli strašnou

novinu, že je vyhlášena mobilizace, Srbsku dáno ultimatum a bude určitě válka. Téhož dne doručeny povolávací listky brancům prvé výzvy a druhý den ráno ubíraly se ode vsí polem k Rychnovu smutné hloučky - to ženy, sourozenci a rodiče vyprovázeli své muže, bratry a syny k vlaku, který je odveze tam do "války". Nelze popisovat naše myšlenky, když jsme opouštěli svoje rodiny a pole na nichž právě započaly žně. Hleděli jsme jeden na druhého plni úzkosti a úžasu se zřejmou otázkou na rtech : "proč"?

V prvé výzvě narukovali branci do 37 let. Jaroslav a Vojtěch Kubcové z čísla 2, Trojna František, učitel z čísla 4, Štěpán Josef z čísla 11, Novák František z čísla 13, Fiedler František z čísla 15, Doleček Antonín z čísla 17, Novák

František z čísla 16, Preclíkové Václav a Josef z čísla 18, Seidl Alois z čísla 21, Nedvídek František z čísla 24, Hejlek František, studující z čísla 33, Žabokrtský František z čísla 10, Hukal Eduard z čísla 30, Vyskočil Hynek z čísla 35 Čermák Josef z čísla 25. Ti co zůstali doma byli jako zakřiknutí úzkostlivě sledováni události, které kvapily jedna za druhou. Vypovězena válka Srbsku, pak Německem a Rakouskem Rusku, dále zasáhla Belgie, Anglie, Francie a.t.d., až se ocitl ve válečném stavu téměř celý svět. Dychtivě byly očekávány zprávy od narukovaných, z nichž většina byla již na srbské a ruské frontě. Věřilo se v brzké ukončení války a říkalo se, že do měsíce bude vše hotovo. Vždyť tvrdil to kde kdo, že není možné, aby při těch válečných vymoženostech, které jsme znali, to je kulometry, rychlopalná děla a jiné, dalo se déle bojovat. To předpokládali i odborníci - válečníci.

Již v září 1914 byla povolána do zbraně druhá výzva, branci do 42 let; hned po novém roce 1915 nařízeny odvodů těch, kteří vojáky nebyli a na jaře 1915 odvodů mladíků od 18 do 21 let. Tyto odvodů konány pak každoročně až do roku 1918. V roce 1917 nařízeny odvodů mužů padesátiletých. Četné rodiny měly i několik členů na vojně, ba starý Langr vojákoval se svým synem Janem na italské frontě dokonce u jedné čety.

Válka se rozšířila v roce 1915 na Itálii a Bulharsko a v roce 1916 na Rumunsko a mnohý pochodil všechny fronty, ruskou, srbskou, italskou a rumunskou. Já jsem prodělal všechny. Vojáci dostávali průměrně jednou za rok dovolenou asi na 14 dnů, zdravotní i víc, dle toho jakou měl kdo "klíku" - štěstí. Někteří se za celou válku domů nepodívali a mnozí se nevrátili vůbec.

Mimo shora uvedené válečnou službu konali :

Jan Klug z čísla 1,
Žabokrtský Adolf, otec a syn z čísla 2,
Kubec Alois a Kubec Josef,
Hovorka František,
Gregor Alois, otec a syn a druhý syn František,
Kotyza Josef a Jan, bratři,
Novák Jan,
Langr Václav a syn Jan,
Kylar František,

*Seidl Josef, František, Jiří, Rudolf a Karel, bratři z čísla 21,
Kříž Boh.,
Krsek František a Josef, bratři,
Čermák Rudolf,
Štěpánek Adolf,
Seidl Josef z čísla 26,
Preclík Jindřich z čísla 28,
Hostinský František,
Dvořák Vendelín, otec a Josef a Václav, synové,
Hostinský Josef z čísla 32,
Nedvídek Oldřich z čísla 34,
Vyskočil Adolf z čísla 35,
Nedvídek Václav,
Keprtové Josef, Ferdinand a Antonín, bratři z čísla 20.
Rodina Keprtova byla válkou donucena chalupu prodat, kterou koupil Kylar.*

Tedy z naší malé vsi o 35. číslech popisných, šlo na službu válečnou 55 mužů a doma zůstali ženy, děti a starci a na těch spočívala tíha veškeré práce a vedení hospodářství a my musíme přiznati, že vedli si opravdu hrdinně. Pracovali bez únavy a nedopustili, aby hospodářství trpěla za nepřítomnosti mužů. Však mnohé to stálo zdraví, takže po válce dlouho netěšili se z míru.

Stát vyplácel ženám vojínů podpory a to v dosti značné výši, čímž ovšem úzkostí utýraná srdce žen a matek nepodplatil, a mnohou ženu či matku, peníze ty přímo pálily.

Nedostatkem potravin značně stouply v ceně zemědělské výroby; do hospodářství se nic neinvestovalo a tak se splatily dluhy na chalupách váznoucí, ba zahospodařil se ve většině případů i nějaký ten kapitálek, který zdál se ciferně vysoký, ve skutečnosti však, vzhledem k poklesu hodnoty peněz, veliký nebyl.

Záhy po vzniku války byl počítován nedostatek potravin. Stát staral se především o zásobování armády a měst a převzal veškerý obchod s potravinami a vůbec zásobování do svých rukou. Stanovil maximální ceny za obilniny, maso a.t.p.; určil množství mouky, chleba a masa na den a na toto množství vydal lístky; "chleбенky, moučenkы, cukřenky i tabačenkы" a.t.d. V obchodě jinak nedostal nikdo potraviny koupiti, než na tyto lístky zvané "cukы" ! I pro zemědělce vyměřeno

bylo množství denní spotřeby potravin a byly jim vydávány lístky, na něž mohli obilí ve mlýně semlít. Každá vesnice byla přidělena některému mlýnu; jinde mlít nebylo dovoleno a více než na lístek také ne! Jahodovští mleli v Rychnově na "Trávníku". Přirozeně, že se předpisy obcházel a zaplatilo-li se stárkovi, nebo ještě lépe, dalo-li se obilí, semlelo se kolik chtělo a kde chtělo. Tak mleli jahodovští tajně v Habrové u Rottru, nebo v Německé Rybné u Holendů. Tam obilí dováželi a odváželi mouku "na černo" v noci, většinou na tračáři. Občas byly prováděny revize a našlo-li se ve mlýně obilí neb mouka bez lístku, propadlo to prostě. Ovšem byly i tu časem nalezeny cestičky k srdci, nebo lépe ke kapse dozor provádějících úředníků, "obilních komisařů" a ti pak dovedli zamhouřit oko.

Byly nařízeny a prováděny soupisy obilí, mouky, brambor a dobytka a po vsích

chodily "rekvizice", to je komise soupis ten provádějící; obyčejně byli to učitelé, profesori a obilní komisař. Na tuto společnost mají ti co zůstali doma, trpké vzpomínky. Ty komise svoje právo uplatňovaly nejpřísněji právě na drobném chalupníčkovi, který nikde zastání neměl. Mojí

povinností je zapsat pravdu. Tou pravdou taky je, že přišel-li takový uštvaný člověk k úředníkovi s prosbou o poradu či s nějakou žádostí, musel nésti sebou v ranci- máslo, vejce, mouku a.t.d., jinak mohl být předem jist, že taková žádost zůstane v koši. Ti komisaři, většinou lidé blahobytní a často i lidé omezení, jichž heslem bylo "uskrovněte se", ti byli opravdovými strašidly a vydřiduchy. Například co vypravuje moje matka : Jistý žid, komisař, který se bál, že si zamaže lakové boty, předepisoval dodávky sena pro odlehlé chalupy kdesi v hospodě, aniž zásobu viděl a dle toho "rozumného" odhadu měl můj otec dodat tolik sena, že ho ani tolik neskldil.

S rekvizicí dobytka to nebylo o nic lepší. Úřad stanovil "kontingent" pro Roveň-Jahodov, obce tehdy spojené a obecní zastupitelstvo mělo toto množství rozvrhnouti na jednotlivé zemědělce a tito pak nuceni určené jim množství

odvésti. Tu se vytýkalo, že jahodovským měřeno hůře než roveňským a že jahodovští jsou nuceni odvádět poměrně víc než rovenští.

Je přirozeno, že postupem doby byl rozvětven značně tajný obchod potravinami a vůbec zbožím, jehož obchod převzal stát vzhledem k jeho nedostatku a tu byly vyháněny ceny vysoko nad maximální. Lidé odkázaní na nákup potravin nemohli s množstvím na lístky vystačit, byli tedy nuceni kupovat "na černo" a tudíž platit ceny jaké byly žádány. Ovšem jahodovští takové obchody provozovati nemohli, protože byli rádi, když sami skrovně vystačili s tím, co jim zbylo po rekvizicích do příštích žní. Naproti tomu, když chtěli lidé z vesnic koupit ve městě zboží, (látky, železo a.j.), byli nuceni alespoň zčásti platit potravinami. Tak si zajišťovali ve městech potraviny pro sebe a své známé. Případně používali takto získaných potravin k výnosným obchodům s nimi. Časem vyvinuly se z toho tak zvané "řetězové obchody", kterými chudé a střední vrstvy velmi trpěly. Ovšem zisk z takových obchodů, snad na řídké výjimky, neměli zemědělci; ti vyměnili za zboží, kterého potřebovali a když již obilí mohli prodat, dostali cenu o málo převyšující maximální. Nejvíce těžili z této situace velcí sedláci a mlýny. Nejhuře na tom bylo dělnictvo a soukromníci žijící z kapitálu. Ti, aby si opatřili potraviny, byli nuceni nejprve vyčerpat veškeré úspory, pak prodávati prádlo, šatstvo a vše co jakousi cenu mělo. Tak zchudli ti ubozí lidé a na druhé straně bohatlo ve vsi a ve městě vždy několik jedinců, kteří byli většinou lidé bezcitní a docela bezohlední tím, že dovedli si vždy opatřiti zboží jehož byl nedostatek a pak za přemrštěné ceny je prodávati.

V roce 1917 a 1918 byl pocíťován ve válečném průmyslu nedostatek mědi a cínu. Proto nařízen soupis a rekvizice předmětů z těchto kovů zhotovených, to je křlík, kotlů a.j. a konečně i zvonů. Připomenout je nutno, že jahodovští měli pro válku moc malé pochopení a co mohli schovat, to tedy schovali. Na ty zvony opravdu došlo. Naši lidé z toho usuzovali a správně, že prý pánům ve Vídni asi teče do bot, když se nebojí sáhnout na zvony a prorocky dodávali - to je již ten "poslední vandr". Tehdy již zjevněji byla projevoována protirakouská nálada a zvony pokud to bylo možné, schovány. Tak se stalo i v Jahodově. Jedné listopadové noci roku 1917 zmizel zvonek, který měl být příští ráno dopraven do Rychnova na nádraží. U kaple zůstal žebřík, který si pachatelé "vypůjčili" od stodoly u čísla 4. Byl z toho "případ" a četníci vyšetřovali, ovšem bezvýsledně. Po skončení války se ta

záhada vysvětlila. Ti vlastizrádci, jak se tehdy říkalo každému, kdo to krveprolévání neschvaloval, byli šestnáctiletí hoši, Josef Gregorů a Josef Klugů, kteří zvonek z kaple vzali a zakopali u stodoly čísla 3. Oba na ten kousek rádi vzpomínají a my jsme jim vděční.

Ve válce značně stoupl zájem jahodovských o světové události. Byly odebírány noviny, a to "Lidový deník" a sledovány zprávy z bojišť. Do té doby, byl to asi jediný pan lesní Tomášek, který si předplácel časopis. Můj tatínek si kupoval pravidelně nedělní číslo novin "Národní politika". Tedy naši sousedé dali se do čtení novin a jak to již bývá, řídili ty světové události dle svého vkusu a v tom byli všichni zajedno, a to nenáviděné Rakousko rozbit. Z počátku se věřilo, že Rusové proniknou na Moravu, v Čechách pak nastane vzbouření a vyženou se Němci a velkokníže Nikolaj bude českým králem. Počátkem roku 1918 pronikaly již zprávy o přebíhání našich vojáků na frontě ruské i italské na druhou stranu a o tom, že se za hranicemi tvoří československé legie. Těž jména dosud málo známých mužů, Masaryka a Beneše, byly předmětem úvah. Byl to především pan profesor Kotek, který před léty působil v Rusku, a vykládal i poučoval jahodovské o velikém slovanském národu ruském a jeho snaze osvobodit slovanské kmeny v Rakousku a Uhrách z područí utlačovatelů. Pan profesor Kotek je bratr paní lesní Tomáškové a pokud mu jeho úřad dovolil, dojížděl z Prahy na Jahodov s novými zprávami. Hlavním však zpravodajem a jistě nejnebezpečnějším nepřitelem Rakouska byl starý pan Kotek, otec paní lesní. Přes své vysoké stáří, snad denně chodil od souseda k sousedu a vykládal s naprostou jistotou, kdy a jak uhodí Brusilov, vynikající to ruský vojevůdce, kdy zase Francouzi či Italové a když pak mluvilo se o profesoru Masarykovi, kterého prý osobně znal, to již trhal a dělil Rakousko, celého půl roku napřed. Byl to opravdu velice dobrý člověk. Ve své vlastenecké horlivosti měl jedno veliké přání, a to hodinu být hromem. To by ovšem byla veliká pohroma pro Vídeň a Berlín. Ta města by za tu chvíli jistě zmizela z povrchu zemského. Na podzim roku 1918 přišla v novinách zpráva, že jakýsi důstojník Adler zastřelil úřadujícího předsedu parlamentu ve Vídni hraběte Štýrka. Pan Kotek udýchaný přiběhl k nám, mával novinami a sděloval: "Tak a máte to tady ! Ve Vídni zastřelili toho, jak on se honem jmenuje - tak jako štír".

Tak to tedy bylo v roce 1918. Vojáci, kteří byli doma na zdravotní dovolené se ke svým útvarům z velké většiny nevraceli a jak se říkalo, "ulejvali se". Někteří schovávali se po lesích, jiní zase předstírali nemoc a tu jim šli lékaři na ruku. Byl to především pan MUDr. Hněvkovský z Rychnova, který ulejkům ty nemoci vymýšlel. Četnictvo, většinou české, se zběhům spíše vyhýbalo a zde pověstný strážmistr Frýb, jinak řečený "Baruška", měl s těmi chlapy, jak si stěžoval, velký kříž. "Žádný respekt ta banda nemá, aby se vyhnuli, div za mnou do kvartýru nevlezou a pořád jen: 'Pane vachmajstr kdy bude štára a já je mám opatrovat'".

I té mládeže se to chytlo a když měla zpěvem oslavovat jakousi vzácnou událost, tak místo: "Zachovej nám Hospodine císaře a naši zem", zpívali rouhavě, "zachovej nám hospodyně krajíc chleba s tvarohem".

Válka svým dlouhým trváním unavovala. Bylo málo chalup v Jahodově, ze které by někdo neodešel na vojnu (jak je uvedeno na předchozích stranách) a daň krve byla pro naši malou obec příliš veliká. Dvanáct mužů padlo, nebo zemřelo ve špitálech. První příslušník jahodovský, který padl na ruské frontě byl František Fiedler z čísla 15 a to v Karpatech roku 1914 a dále pak:

Jindřich Preclík - číslo 29 u Hinovic,

Adolf Vyskočil - číslo 36,

Josef Seidl - číslo 26, zemřel v nemocnici v Kovelu,

Václav Nedvídek - číslo 24, zemřel v Kovelu,

Josef Kepřta - číslo 20.

Na frontě italské padli:

Jan Kotyza - číslo 12,

Rudolf Čermák - číslo 25, na "Mrzlém Vrhů"

Vojtěch Kubec - číslo 2,

Václav Langr - číslo 19, v nemocnici v Brně

František Žabokřtský - číslo 10, v Jičíně

Alois Kubec - číslo 2, v Jičíně

V zajetí ruském byli:

Josef Preclík z čísla 18, vrátil se jako legionář v roce 1920,

Antonín Doleček z čísla 17.

Francouzi byl na Balkáně zajat Jan Novák z čísla 13 a vrátil se co legionář v roce 1920.

Dvanácti lidskými životy doplatil Jahodov na nesmyslnou I.světovou válku v letech 1914-1918.

Těžké, až k zoufalství těžké dny prožívali jahodovští na podzim roku 1918. Byla to především úzkost o životy těch, kteří byli na vojně a dále byla starost, a to nemalá, o živobytí, protože doma k práci byli po několik roků, co válka trvala, jenom staří lidé a ženy s dětmi. Pole byla nedostatečně obdělávána a důsledkem byly špatné sklizně. Nad to odvádění obilí a dobytka pro zásobení armády bylo přísné - za asistence maďarských vojáků. Tito, když byli dobře pohoštěni, snad leccos "neviděli", avšak jahodovským věru na to hostování nezbývalo a proto museli svoje skrovné zásoby schovávat, jak se dalo.

Konec války, ať žije republika !

V tu dobu, asi 10.října 1918, dostal jsem zdravotní dovolenou na 1 měsíc a 10.listopadu měl jsem se hlásit u kádru v Tarnově v Haliči. Byl jsem rozhodnut,

že nikam nepojedu a že se přidám k "zelenému kádru", to je k těm, co místo vojákování potloukali se po lesích. Byl to zase dědeček lesních pan Kotek, který mě radil a přinášel zprávy, kde prý to již "praská" a že dny Rakouska jsou již sečteny. To potvrzovaly již veřejně i noviny. Bulharsko

a Turecko kapitulovalo a německá armáda ustupovala z Francie. Tyto zprávy přinesly i do našeho Jahodova nové naděje a napjaté očekávání příštích věcí. Přišel 28. říjen - v dějinách našeho národa tak významný den. Toho dne 28. října 1918 ráno, slyšeli jsme z Rychnova zvonit "Kryštofem", střílet a i hudbu bylo trochu slyšet. Uvažovali jsme s maminkou co by to mohlo být a již slyšíme hlas : "Tak je konec války, je mír"! To pan Trejbal, tovární mistr z Rychnova z celé té veliké radosti, přišel tu radostnou novinu sdělit. Nechal jsem tedy všeho a šel jsem. V Rychnově zatím se sešlo lidu z celého okolí, že dolní náměstí bylo plné a každý svoji radost dával najevo svým způsobem. Jedni se objímali, jiní plakali. Mezi tím

byla na náměstí snesena hranice polen a na tu nakladeny c.ř. orli, obrazy císaře ,no prostě všechno rakouské a to obřadně zapáleno. Nad tou hořící slávou a mocí mluvil k lidu pan profesor Dlab. "Světská sláva -- polní tráva a říše rakouská pominula".

Já se svojí radostí chtěl jsem být sám. Šel jsem domů. Bože, jak krásný se mě ten svět zdál. Když jsem docházel domů již zdaleka slyšel jsem zpěv a jásot. Byla to naše jahodovská omladina s Pepíkem Gregorovým v čele. Ten měl na holi kus plechu, rozbitého a poplitého, který se po bližším prohlédnutí ukázal být orlem z místní trafiky. U nás doma sedli jsme kolem stolu a dlouho, dlouho do noci těšili jsme se , jak to bude krásné v naší osvobozené vlasti.

Tak přežila naše obec I. světovou válku 1914 - 1918.

Vojáci, hlavně ze starších ročníků, vraceli se domů. Mladší ročníky setrvaly ve službě. V příštím roce, jako dozvuky války, byl ještě vpád maďarských komunistů, které vedl Béla Kuhn, na Slovensko, potom obsazování poněmčelých krajů v Čechách a na Moravě, kde Němci chtěli vytvořit svůj stát. V roce 1921 provedena ještě mobilizace několika mladších ročníků. To bylo za tak zvaného Karlova puče. To byl pokus posledního císaře Rakousko -Uherského, získat zpět Uherskou korunu. Těchto akcí jsme se my, mladí jahodovští dosti početně zúčastnili, ale ztrat na životech, ba ani raněných nebylo. Zatím jahodovští již pracovali naplno. Nové starosti nedaly myslet na staré.

Za války nahromadilo se plno stesků proti Rovni a to hlavně, jak již bylo uvedeno, pro nespravedlivé rozdělování předpisů dodávek obilí a dobytka. Především z toho důvodu již za 20 dnů od převratu, usnáší se místní zastupitelstvo jahodovské jednomyslně , podat žádost o rozloučení obcí. S Rovní dosaženo po odstranění sporných věcí dohody, avšak Roveně klade si podmínku, aby Vršál, to je 7 čísel popisných, byla se zahradami , nikoliv však poli a jinými pozemky k těmto číslům popisným náležejícími, připojeny k Jahodovu. Jahodovští souhlasí, ale žádají aby do katastru jahodovského přiděleny byly i pozemky k Vršálu patřící. Tato žádost byla zamítnuta a rozlučka obcí provedena na podzim roku 1922, tak jak si rovenští přáli. Tak dosáhli jahodovští toho, po čem tak dlouho toužili, totiž uznání své samostatnosti. Radost nad dosažením toho byla vyjádřena uspořádáním slavnosti dne 31. prosince 1922, na níž jako zástupce

státu promluvil přednosta politické správy v Rychnově nad Kněžnou, pan rada Vágner a zástupce samosprávy, starosta okresu pan Bartoš. Slavnostním řečníkem obce byl Josef Gregor, tehdy již studující práv. Jahodovští dívali se do budoucnosti radostněji. Roveňským sice těžko zapomínali, že tito měli jinou míru pro sebe a zase jinou pro ně. Však i toto necháno stranou a "řídili již jahodovští správu věcí svých vlastní rukou". Ještě jednou, a to roku 1924 za starostování Antonína Dolečka, podávali jahodovští žádost o úpravu hranic s Rovní v tom smyslu, aby netvořil hranici potok, ale přímá cesta ze silnice od "Mlejnka přes Kozinec" k Vršálu tak, aby vršálské pozemky alespoň z části byly připojeny k obci. Jednání vedlo se pro Jahodov příznivě, jeho požadavky uznávány, ale nakonec stranickým zákrokem shora byly zmařeny.

Samospráva obce .

Zde je podán podrobný výkaz veškeré činnosti jednotlivých zastupitelstev a to od roku 1895 do roku 1931.

Jak již dříve bylo podotknuto, byl Jahodov v roce 1848 přivtělen k sousední obci Rovni z důvodu, že nemá svého majetku. Od té doby, po dlouhou řadu let, snažili se jahodovští přesvědčit nadřízené úřady, že spojení s Rovní je Jahodovu jen ke škodě a že by obec dovedli spravovat sami. Do té doby vysílali do společného obecního zastupitelstva nejméně dva členy a úřad prvního radního, který byl první po starostovi, udělován byl občanu jahodovskému. Teprve po roce 1895

Jahodov č.p. 13

dosaženo bylo určité výhody tím, že jim dovoleno voliti si svůj osmičlenný výbor se starostou a dvěma radními v čele. Od té doby vedena kniha zápisů ze schůzí, které konal "místní výbor osady Jahodova".

První schůzi "místního zastupitelstva osady

Jahodova" konané 31. července 1895 o 7. hodině večer v hostinci pana Františka Seidla v čísle 21, předsedal místní starosta Novák Josef z čísla 15, za přítomnosti

: p. *Hovorka František*, první radní č.p.8, *Hostinský Josef*, druhý radní č.p.11, *Kubec Josef* č.p.3, *Preclík Jan* č.p.18, *Nuc Benedikt* č.p.14, *Trojna Karel* č.p.4, *Novák Josef* č.p.16 a *Seidl František* č.p.21. Schůzi zúčastnil se zástupce velkostatku, toho času pan lesní *Chlumecký*, tak zvaný "zástupce virilního hlasu", který měl právo do jednání zasahovat, i když nebyl do zastupitelstva volen. Jeho hlas platil za dva.

Při volbě dne 14.září 1903 odbyvané, zvoleni jsou do místního výboru v *Jahodově* pro období 1903 - 1906 následující občané. :

Chlumecký Alois č.p. 27

Trojna Karel č.p.4

Seidl František č.p.21

Gregor Alois č.p.9

Novák Josef č.p.15

Novák Josef č.p. 16

Novák Jan č.p. 13

Kotyza Josef č.p. 12

Místním starostou zvolen jest pan *František Seidl* č.p.21, 1.radním pan *Josef Novák* č.p. 16 a 2. radním pan *Jan Novák* č.p. 13.

Protože pan *František Seidl* úřad starosty nepřijal, zvolen jest za něho pan *Chlumecký Alois* místním starostou. V roce 1904 přeložen byl pan lesní *Chlumecký* na *Libštejn* a na jeho úřad starosty nastoupil pan *Karel Trojna* a do zastupitelstva dosazen jako náhradník pan *Tomáš Josef* č.p.6.

Na období 1906 - 1909 voleni jsou tito občané :

Trojna Karel č.p.4

Gregor Alois č.p. 9

Seidl František č.p.21

Tomáš Josef č.p.6

Novák Josef č.p.15

Kotyza Josef č.p.12

Kubec Jan č.p.3

Hostinský Josef č.p.11

Při volbě představenstva zvoleni jsou :

*Trojna Karel, č.p.4, místním starostou
Kotyza Josef, č.p.12, 1. radním
Novák Josef, č.p.15, 2. radním*

V roce 1908 prodal Novák Josef chalupu č.p.15 panu Fiedlerovi a s rodinou se přestěhoval do Třebechovic. Na jeho místo v zastupitelstvu nastoupil František Čermák z čísla 25.

Ve volbách roku 1909 voleno jest zastupitelstvo takto :

*Trojna Karel č.p.4, místní starosta
Gregor Alois č.p. 9
Doleček Antonín č.p.17
Tomáš Josef č.p.6
Čermák František č.p.25
Kotyza Josef č.p.12
Kubec Jan č.p.3
Žabokrtský Adolf č.p.2*

Další volby konaly se 3. února 1914 a zvoleni jsou následující občané :

*Žabokrtský Adolf č.p.2, místním starostou
Kotyza Josef č.p.12, 1. radním
Hovorka František č.p.8, 2. radním*

Kubec Jan č.p.3

Doleček Antonín č.p.17

Štěpán Josef č.p.11

Seidl Josef č.p.21

Gregor Alois č.p. 9

Toho roku odešli na vojnu pan Štěpán Josef a pan Doleček Antonín a jejich místa v zastupitelstvu obsadili Novák Jan č.p.13 a Tomášek František, lesní.

Toto období spadá do let světové války 1914 - 1918. Tak hned na začátku, v červenci, odešli zmínění dva členové místního zastupitelstva Doleček a Štěpán, zjara roku 1916 Žabokrtský, místní starosta, za kteréhož úřadoval 1. radní Kotyza Josef a v roce 1917 odchází Gregor Alois.

V říjnu pak roku 1919 dochází k volbám a voleni jsou tito občané :

*Žabokrtský Adolf č.p.2, místním starostou
Kotyza Josef č.p.12,
Hovorka František č.p.8,
Nedvídek František č.p.24,
Doleček Antonín č.p.17,
Štěpán Josef č.p.11,
Seidl Josef č.p.21,
Gregor Alois č.p. 9.*

Za úřadování tohoto posledně jmenovaného zastupitelstva, dochází koncem roku 1922 k osamostatnění Jahodova. Je zajímavé sledovat v knize obecních protokolů cíle, které si obdobná zastupitelstva vytkla a kterých ve většině případů dosáhla. Tak za úřadování starosty Josefa Nováka č.p.15 dosaženo postavení silnice, která pro hospodářský rozvoj naší obce má velký význam. Za úřadování starosty Karla Trojny vedli zástupci obce tuhý boj o vodovod po dlouhou řadu let a ve prospěch jahodovských dokončen byl za úřadování místního starosty Žabokrtského.

Roku 1923, dne 26.února konaly se volby do obecního zastupitelstva. Byly to první volby samostatné obce Jahodova s od Rovně přivtěleným Vršálem. Voleni jsou podle počtu hlasů takto :

*Štěpán Josef, rolník č.p. 11
Nedvídek František, rolník č.p.24
Žabokrtský Adolf, rolník č.p.2
Gregor Alois, rolník č.p. 9
Huřkal Eduard, rolník č.p. 31
Seidl Josef, rolník č.p. 21
Trojna Robert, rolník č.p. 4
Doleček Antonín, rolník č.p. 17
Hostinský František, rolník č.p.30
Starostou pak zvolen jest
Žabokrtský Adolf.*

Za dva roky, v říjnu 1924 starosta Žabokrtský Adolf zemřel a náměstek starosty, toho času Gregor Alois, odstěhoval se k synovi do Třebešova.

30. října roku 1924 provedena volba obecního starosty a náměstka. Schůzi řídil a volbu vedl Seidl Josef č.p.21 jako 1.radní. Starostou zvolen byl Doleček Antonín a náměstkem starosty Štěpán Josef. Na jejich místa v obecním zastupitelstvu nastoupili náhradníci , Krsek Antonín č.p.23 a Kříž Bohumil č.p.22.

Další volby byly 29.června 1927.

Nově zvolené zastupitelstvo obce Jahodova skládá se z těchto členů :

Doleček Antonín č.p.17	starosta
Žabokrtský Adolf č.p. 2	náměstek starosty
Vanický Karel č.p. 28	I. radní
Hovorka František č.p. 8	člen zastupitelstva
Hostinský František č.p. 30	člen zastupitelstva
Huňal Eduard č.p. 31	člen zastupitelstva
Nedvídek František č.p. 24	člen zastupitelstva
Trojna Robert č.p.4	člen zastupitelstva
Štěpán Josef č.p. 11	člen zastupitelstva

V tomto období dožaduje se zastupitelstvo jahodovské úpravy silnice , která spojuje Jahodov s Javornicí, v tom čase ve velice špatném stavu jsoucí. Trvalo to dosti dlouho nežli okresní správní komise v Rychnově nad Kněžnou uznala spravedlivý požadavek občanů jahodovských. Teprve 17. září roku 1927 schází se komise za účasti obecního zastupitelstva obcí Jahodov a Javornice a zástupců okresní správní komise a vrchního stavitelského rady, pana inženýra Valiny. Okresní správní komise žádá na obci Jahodovu dle platných podmínek pro stavby okresních silnic, výkup všech pozemkových dílců, jež ke stavbě silnice bude ve svém obvodu nutno zabrati, dále aby obec provedla svým nákladem omezení trati a knihovní pořádek. Zástupci obce zahájili tedy jednání se správou velkostatku o odstoupení potřebných pozemků. Správa velkostatku dává obci pozemek 2500m² za cenu 10 haléřů za 1 m² a další m² půdy, která se zabere za 1 Kč za 1 m². Po dosažené dohodě přikročeno k práci, kteráž v roce 1928 byla dokončena.

Již předešlé zastupitelstvo v roce 1926 usneslo se žádati o úpravě hranice mezi Rovní a Jahodovem. Při rozluce obcí Jahodova od Rovně připadl Jahodovu Vršál

se sedmi popisnými čísly se zahradami a ostatní pozemky zůstaly v katastru roveňském. S tím jahodovští nesouhlasili a proto žádali o úpravu v tom smyslu, aby hranice tvořila cesta tak zvaná po "Kozinci", která vede ze silnice pod Jahodovem, jak my dnes říkáme ode "Mlejnka", kolem skály přes samotu "Kozinec" (majitel pan Mizera) a dále přímo k Vršálu. Tím připadla by část pozemků vršálských k jahodovskému katastru a mimo toho něco lesa, který patří panu Bezděkovci z Rovně a "Kozinec" č.p.69.

Spor ten táhl se několik let, jeden úřad nám dával naději, druhý krčil rameny, jiný zase nám sdělil, že věc je v náš prospěch rozřešena, až konečné rozhodnutí, že se žádost naše o úpravu hranic katastru zamítá. Tím konečným rozhodnutím byli jsme trpce zklamáni a nikdo nám nevnutil přesvědčení, že by rozhodnutí to bylo spravedlivé. Jsme totiž malá vesnice a nemáme tak mocných a vlivných přátel a přímluvčích jakých bývá v podobných případech potřeba. To jsme tedy prohráli!!

Mezi tím, v říjnu 1930 zemřel starosta Antonín Doleček. Následkem toho provedena volba, ze které jako starosta obce vyšel Adolf Žabokrtský. Tento starosta Adolf Žabokrtský z č.p. 2 je synem Adolfa Žabokrtského, který před šesti léty zemřel, to bylo v říjnu 1924. Do zastupitelstva nastoupil jako náhradník Bohumil Kříž.

V tomto období uvažovalo se o rozšíření a rekonstrukci obecního vodovodu. Rozšířením vodovodu měla být z pramenů panského lesa zavedena voda na Vršál a ze studánky "U javora", (to je asi 80 kroků od Krskova pozemku) v panském pro Spálenisko. Byl požádán inženýr pro radu a ten nám tvrdil, že obav z velkého placení nemusíme mít. Odhadoval nám, že vše to lze pořídit za takových 120.000 Kč. To se nám zdálo přijatelné, dal se mu tedy vypracovat projekt, který stál 9.715 Kč 75 haléřů, ale tam byla jiná suma, totiž 320.000 Kč. To tedy bylo pro Jahodov víc než hodně, až konečně uznali zástupci obce, že pro příliš velký rozpočet tento podnik nelze provést.

Zjara roku 1931 jeví se mezi sousedy zájem o elektrizaci, ustavuje se "Družstvo pro rozvod elektrické energie v Jahodově" a zahájeno s příslušnými činiteli jednání, které hladce pokračovalo, protože odporu nebylo.

Ustavující valná hromada konala se "U Seidlů" v č.p. 21 dne 29.dubna 1931 za předsednictví starosty Žabokřtského Adolfa. Z přítomných 26 sousedů přihlásilo se za členy družstva 23. Po jednání, které se rozvinulo, provedeny volby činovníků.

<i>Předseda : Žabokřtský Adolf</i>	<i>Jahodov č.p.2</i>
<i>Místopředseda : Nedvídek František</i>	<i>Jahodov č.p.24</i>
<i>Pokladník: Novák Jan</i>	<i>Jahodov č.p.13</i>
<i>Kontrolor: Tomášek František, lesní</i>	<i>Jahodov č.p.27</i>

Stanoveny závodní podíly takto :

Každý 1 hektar má 4 závodní podíly po 50 Kč, každý započatý "čtvrthektar" počítán jest celý podíl-to je 50 Kč; dále na každé číslo domovní připadají 4 podíly a živnosti po 2 závodních podílech po 50 Kč. Zápisné pro přihlášeného člena stanoveno 10 Kč; to platilo pro člena, který se do 12 hodiny 30. dubna toho roku přihlásil. Po této době zvyšuje se zápisné na 20 Kč, jak ale počne se se stavbou sítě, činí zápisné 40 Kč. Mimo toho bude dodatečně přihlášený člen povinen hradit družstvu úrok ze svých podílů a to ode dne, kdy první členové svoje podíly splatili až do doby svého přistoupení k družstvu a to týmž procentem, na které si družstvo peníze vypůjčilo. Naše družstvo přistupuje k "Ústřední jednotě hospodářských družstev v Praze" a podrobuje se jejímu dohledu. Dále podává zvolený výbor žádost k ministerstvu zemědělství o subvenci a podepisuje přihlášku "Východočeské elektrárně" podle předběžného rozpočtu. Obec Jahodov přispěla na elektrizaci částkou 40.000 Kč. Mimo toho přebrala obec 5 podílů po 50 Kč. Potřebné peníze vypůjčila si obec v Kampelčce v Rovni na umořovací dobu 32 let. Máme tedy : 25 členů s 564 podíly á 50 Kč = 28.200 Kč.

Tak tedy v červnu pracovalo se pilně na vedení. Stavbu sítě získala firma "Bečkovský" z Hradce Králové, přípojky prováděli zřízenci "Svazu východočeských elektráren".

Mezi tím každou chvíli byli zde zástupci různých firem a nabízeli motory, ovšem chválili své a odhalovali špatné vlastnosti výrobků konkurenčních. Nabízeny motory firem Škoda, Svoboda, Kosmonosy Boleslav, Českomoravská Kolben, Duda-Beneš, dále značky Roko, Skrat a jiné od firem, které neznám. K nám na Jahodov dostalo se nejvíce motorů Svoboda a to 11, pak několik Škoda a Duda-

Beneš. Takový motor, například Svoboda o 5 až 5a1/2 koňských silách se vším, tak jen ho zapnout, přišel při hotovém zaplacení, to je do 1 měsíce, na 3.200 Kč. Rozumí se motor pojízdný. Pak jsou zde motory 4 HP na nosítkách.

Zařízení vnitřní, světelné, prováděly firmy Kunz z Rychnova nad Kněžnou a Cejnar ze Solnice. Tak konečně k 10. září bylo vše hotovo. "Svaz východočeských elektráren" přebíral síť od firmy Bečkovský a právě o našem posvícení, v pondělí byl Jahodov v provozu. Jak jsem již podotkl, bylo to o posvícení a nebudiž nám za zlé vykládáno, že jsme tu radost "U Seidlů" řádně oslavili.

Toho roku 1931, dne 29. června konány volby do obecního zastupitelstva a představenstva. Voleni jsou následující občané :

<i>Žabokřtský Adolf, starosta obce</i>	<i>Jahodov</i>	<i>č.p.2</i>
<i>TomášeK František, náměstek starosty</i>	<i>Jahodov</i>	<i>č.p.27</i>
<i>Štěpán Josef, I. radní</i>	<i>Jahodov</i>	<i>č.p.11</i>
<i>Hostinský Josef, člen zastupitelstva</i>	<i>Jahodov</i>	<i>č.p.32</i>
<i>Vanický Karel, člen zastupitelstva</i>	<i>Jahodov</i>	<i>č.p.28</i>
<i>Nedvídek František, člen zastupitelstva</i>	<i>Jahodov</i>	<i>č.p.24</i>
<i>Nosek Ladislav, člen zastupitelstva</i>	<i>Jahodov</i>	<i>č.p.8</i>
<i>Kříž Bohumil, člen zastupitelstva</i>	<i>Jahodov</i>	<i>č.p.22</i>
<i>Kubec Josef, člen zastupitelstva</i>	<i>Jahodov</i>	<i>č.p.3</i>

Toto zastupitelstvo dosud v úřadě trvá, až na člena Bohumila Kříže, který se odstěhoval do Litovle na Moravě. Místo něho nastoupil Jan Novák z č.p. 13.

Od roku 1895 co podávám podrobný záznam členů úřadujících zastupitelstev již mnoho, většina nežije. Všem, zvláště pak starostovi Adolfovi Žabokřtskému staršímu, zemřelému v roce 1924 a starostovi Antonínu Dolečkovi, který zemřel v roce 1930, jest naše obec zavázána vděčností za jejich poctivou práci pro rozkvět našeho milého Jahodova. Budiž čest jejich památce a jejich poctivá práce příkladem budoucím hospodářům obce!

Hospodářské poměry a pokrok v Jahodově .

Je pravda, že dnešní doba přináší sebou více povinnosti k státu a k rodině. Je celkem jiná, náročnější nežli bývalo dřív, koncem minulého, to je 19. století, přece však není naprosto možné porovnávat dnešní životní úroveň hospodářů jahodovských s životní úrovní otců a dědů. V dnešní době i malý hospodář může si koupit stroj, který mu mnoho práce uspoří, a to práce takové, kterou ještě v nedávné době museli naši otcové svými rukama vykonávat. Nářadí bylo velice nedokonalé, půda se tak, jak bylo třeba prodělat nemohla, nedivme se proto, že úroda i v dobrých letech nebyla valná, takže v početnějších rodinách ani chleba ode žní do žní nebývalo. Pšenice, ta se u nás dřív, tak asi do roku 1880 docela nesela, jak vidno ze zmínky o výměnkách na předchozích stránkách. Byly tedy buchty z pšeničné mouky vzácností, protože se mouka musela kupovat. Hlavní stravou našich předků byla zelná polévka, brambory, kyselo, hrách, čočka a podobné. Ta zelná polévka ale nebyla taková, jakou vaří dnešní hospodyně, smetanou zalitá. Ta co vařily naše babičky, byla jenom z vody. Kyselo, to byla polévka ze žitného kvasu. Staří to chválili, já však jsem tomu na chuť nepřišel. Mléko, máslo, tvaroh, vejce, kuřata i starší drůbež, to vše se prodávalo. Platilo se za 1 litr mléka taky jen 2 a 1/2 krejcaru rakouské měny, vejce 2-3 krejcarů rakouské měny a máslo 28 krejcarů za 1 kilogram.

To vše se prodávat muselo, neboť těch příjmů v našich chalupách mnoho nebylo. Jak to vypadalo v polním hospodářství, to si lze udělat úsudek z nářadí, které dosud v některých chalupách jako památka chováno jest. Před válkou to je před rokem 1914, málokdo měl železné brány. Ty bývaly dřevěné, totiž paprsky a příčky, hřebíky byly železné. Ještě v létech devadesátých minulého století, používalo se místo pluhů t.zv. "háků". To byl instrument podobný ploužku na proorávání brambor. Na hák brávan byl kus dřeva s kořenem hodně zahnutým a konec toho kořenu

Jahodov č.p. 16

okován byl. Tím se půda přehrnovala, kypřila; ovšem že to tahal potah. Válec na hroudy, to taky není moc starý vynález. Ještě před 30. léty patřilo k nutným hospodářským pomůckám několik motyk a dřevěných palic na tlučení hrud. Obilí selo se rukou a třikrát bránami zavláčelo. Selo se obyčejně 5 čtvrtěk na korec, to je 1 a 1/4 hl. S tou 1/4 počítalo se, že zůstane navrchu a nevzejde. Ještě dnes, v roce 1937, seje rukou většinou všechno obilí soused Krsek Antonín z č.p. 23. Nápravy u vozů byly dřevěné-slívové. I ty vidle, podávky, byly kované, těžké a nešikovné a není opravdu závidění hodné, celý den se s nimi na poli ohánět. Obilí nechávalo se na poli ležet na řadech, až vyschne-panáky přišly u nás do módy v letech kolem roku 1900. Stojany na sušení píce začaly se u nás používat po roku 1918.

V zimě, ba celou zimu ozývalo se ze všech stodol bouchání, mlátilo se cepy. Sousedé si vzájemně pomáhali. Mlátilo se až v šesti. Na to mlácení cepy byly průpovídky dle toho v kolika se mlátilo. Tak například mlátilo-li se třemi, říkalo se do taktu, dle ran kul-há-to, kul-há-to, čtyřmi, snop-na-pat-ře, shod'-ho-brat-ře, šesti sel-ka-pe-če-dol-ky, sel-ka-pe-če-dol-ky a podobně. Lidem přijednaným na zimní mlácení, platilo se v letech kol 1880 ke stravě "čtyrák", to byl peníz, který platil 4 krejcarů rakouské měny. Dělník, který pracoval celoročně, měl denně ke stravě "šesták" to je 10 krejcarů rakouské měny. Byly to tehdy docela jiné poměry a životní úroveň člověka, ať již to byl dělník nebo rolník, byla opravdu nízká. Je nutné, aby si čtenář utvořil správný úsudek o platební hodnotě zlatého rakouské měny, 1 zlatý = 100 krejcarů. Od roku 1893 byly vydány do oběhu koruny rakouské měny. Jedna koruna=50 krejcarů, dvě koruny = 1 zlatý. Zároveň zavedeny "troníky", haléře - 1 krejcar = 2 haléře. Dále z drobných mincí zavedeny byly "pětník", to je 5 krejcarů, "šesták" to je 10 krejcarů rakouské měny. Za 1 kg cukru platilo se 20-24 krejcarů, 1 kg soli stál 12 krejcarů, 3 rohlíky za 5 krejcarů a za "šesták" bylo jich 7. Za 15 zlatých byl již pěkný oblek, botky na neděli okolo 5 zlatých; vysoké boty, tenkrát jim říkali "punclovky", stály okolo 7 zlatých, mužský klobouk okolo 1zl.50 krejcarů, to dle jakosti.

Jako doklad vypisuji z "Odevzdací listiny" pro Františka Stárka z Jahodova č.p.22 - co poručníka nezletilého Františka Seidla z Jahodova č.p. 19.

Nález Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou.

Stav majetku :

Jedna kráva, kterouž dědicové oceňují na	30	zlatých
Dvě peřiny v ceně	5	zlatých
1 postel v ceně	1	zlatý
Něco obilí a brambor v ceně	10	zlatých
Pohřební výlohy dle stvrzenky ze dne 18. listopadu 1880	35 zl.	63 kr.

Tedy na pohřeb, který jistě nebyl přepychový, nestačila kráva a dvě peřiny. Tuto listinu půjčil mě laskavě pan Josef Seidl, syn onoho Františka Seidla, o němž byla zde zmínka.

V jeho soukromých zápiscích z let asi kolem roku 1900 uvádí, že kuň stál 50 - 150 zlatých rakouské měny, kráva od 40 do 120 zlatých, tele od 3 do 7 zlatých. Ovšemže záleželo na tom, jaké zvíře bylo a jak se prodávající nechal uhovořit. Tak to bylo se vším zbožím; když bylo o něco nouze, tu obchodníci přepláceli jeden druhého a ten chalupáček přece něco tržil, ale hůře bylo, byla-li větší nabídka. To pak obchodník "nechával věc ustát" jak říkávali, a to znamenalo, že prodávající když chtěl prodat, musel zboží dát za to, co obchodník podal. To bylo hlavně v těch chalupách, kde bylo potřeba peněz na dluhy, a bez těch bylo chalup málo. Dobytek prodával se "od oka". Prodávat na váhu, to je za 1 kg, nebylo tehdy zvykem. Ceny obilí dle toho byla-li úroda, či neúroda. Tak pšenice byla od 8 až do 12 zlatých za 1 korec to je 1 hl, žito 6 - 8 zlatých za 1 korec, ječmen 4 - 5 zlatých za 1 korec, oves 2 zlaté 40 krejcarů - 3 zlaté za 1 korec. Ovšem, že z Jahodova se obilí mnoho neodprodávalo, zvláště ne ozimého, toho bývalo poskrovnu. Tehdy spíš několik pytlů ovsa dalo se odprodat. To se jezdilo do Rychnova na trh s trakařem, na který si nakládali obyčejně 2 pytle ovsa. Taky se někteří chlubívali, že vezli 3 pytle ovsa do Rychnova.

Snažil jsem se popsat poměry, v jakých žili naši dědové a otcové ve druhé polovině 19. století tak, jak jsem to od pamětníků slyšel a ti shodovali se v mínění, že dnešní lidé nevědí co je opravdová bída a odříkání.

Velkým ulehčením bylo, když kolem roku 1880 koupil Jan Novák z č.p. 13 mlátičku. Byl to stroj, který se uváděl v pohyb ručně. Po stranách byly dvě křídka, k těm postavili se proti sobě dva lidé a točili. Byla to práce těžká a lidé se museli

u točení střídat. Celkem k tomu stroji bylo potřeba víc lidí, proto také když si sousedé od majitele mlátičku vypůjčovali ujednávali si, že si navzájem vypomohou. Za nedlouho potom opatřil si podobný stroj soused Kepřta Ferdinand z č.p. 20. Šťastní majitelé půjčovali mlátičky za mírný poplatek po vsi a sousedé si pochvalovali, že se přece dříve vymlátilo než cepy.

Na to v roce 1892 koupil František Seidl z č.p.21 první mlátičku, zvanou "žentour". Tato mlátička byla uváděna do pohybu potahem. Tady byla již úspora tří lidí. Musím připomenout, že tyto mlátící stroje byly bez vytrásek, takže sláma, která prošla strojem musela být přetřásána, aby v ni nezůstalo zrní, to pak na sítěch přetáčeno, pak teprve čištěno. Zde musím ještě připomenout několik slov o tom čištění obilí. My k tomu máme dnes různé druhy čistících mlýnků, dobře a rychle pracujících, přesto ještě zrní určené k seti "trierujem", to je třídíme, takže k seti máme jen ta nejlepší zrna. Těchto čistících mlýnků dřív nebylo. Tehdy se jen "válo". To bylo čištění docela nejjednodušší a zakládalo se na poznatku, že těžší předmět, v tomto případě zrní, letí dále nežli pleva. Proto uměl se mlát, obilí ještě s plevama dalo se na konec mlátu, druhý konec se zahradil a hospodář "vál", to je házel "voršoufem", to je dřevěnou lopatou dosud nečisté obilí k přehradě na druhém konci mlátu. Nejtěžší zrní samozřejmě dolétlo až k přehradě, slabší nedolétávalo a z plev hned z kraje utvořila se celá závěj. Z toho asi odvozen byl název "váti". Vzpomínám si, že jako malý hoch, asi okolo roku 1899 - 1900, býval jsem ve stodole u tatínka když vál a musím přiznat, že to nebylo lehké, nedařilo se to tatínkovi vždycky. Před několika lety jsem si na to vzpomněl a zkusil jsem, jestli by tímto způsobem nešla roztržít peluška od zrní. Připravil jsem všechno,

Jahodov č.p. 21

tak jak to dělal tatínek, ale nedovedl jsem házet. To bývalo a pokrok v hospodářství šel rychlým tempem kupředu. Před rokem 1914 nebylo u nás hospodářství, aby nemělo žentour a mlátičku s vytrásadly. Tak síta a cepy pozbyly své důležitosti. Cepy

mlátí se dnes jen na povřísla a není daleká doba, kdy i ty umlknou docela, protože

na dlouhou slámu se dnes prodávají zvláštní mlátičky. První čistící mlátičku od firmy Havlík koupil si Jindřich Novák z č.p.16.

Na tento pokrok mělo největší vliv to, když naši hospodáři začali chápat význam umělých hnojiv, která se začala všeobecně používat po roce 1900. Tím zvýšila se sklizeň a to podporovalo snahu ještě o větší úspěch. Polní nářadí -háky, již dřív vyměněny za ruchadla "tříklečáky", ty pak za modernější pérové obracáky, dřevěné brány za železné, zařizovány kultivátory a.t.d. V roce 1905 zakoupen pro obec secí stroj od firmy Pracner z Roudnice. Stroj ten značky "Budoucnost" jest patnáctiřádkový a stál 396 Kč rak.měny. Poplatek z korce setí brán 15 krejcarů = 30 haléřů rak.měny. Roku 1906 zakoupen "trier", třídič obilí od firmy Pracner za 200 Kč rak.měny a poplatek vyčištění 1hl brán 8 haléřů rak.měny a od téže firmy v roce 1907 koupen byl strojek na setí jetelového semínka za 80 Kč rak.měny. Na tyto stroje přispěla obci peněžní částkou "Zemědělská ústřední jednota v Praze". Roku 1908 koupen pro obec šrotovník od firmy Reinhold z Rychnova nad Kněžnou.

I ta válka 1914 - 1918 plná neštěstí a běd měla značný vliv na hospodářský pokrok obce. Vojáci prošli kraje, kam by se za jiných okolností nikdy nedostali a shlédli různé způsoby hospodaření a to od nejprimitivnějšího až k nejmodernějšímu a z toho pak, zvláště ti mladí, leccos zkoušeli na svém hospodářství. Dále pak, když po převratu 1918 znehodnocením peněz a nedostatkem stouply ceny, takže například kráva, ovšem dobrá, stála až 15000Kč, prase těžké na maso 1 kg živé váhy až 32 Kč, mohl každý zaplatit dluhy, které dřív tak brzdily pokroku. Ovšem draho se prodalo ale draho se také kupovalo. Tak například ráf na kola, kde před rokem 1914 stál 1 kg 20 - 24 haléřů rak.měny, stál v roce 1919 6 až 7 Kč, vysoké boty za 350 - 400 Kč. Látku na oblek v prvních letech popřevratových za peníze těžko bylo dostat, spíše výměnou za máslo, mouku a tak dále, a látky to byly vesměs stejně špatné. Oblek přišel na 500 - 600 Kč a měl-li být pěkný, sváteční, tak i na daleko víc. Tak veškeré druhy zboží stouply v ceně, ale přece jen, když si hospodář trochu rozumně počínal, nebylo na vsi zle.

Dokonce i těm našim maminkám ta popřevratová doba nějak "udělala". Dřív tak skromné, již se nespokojily s tím, jak to bývalo dřív, a do domácnosti zařizovaly si

lepší, pohodlnější nábytek, odstředivky, soudky neb kolébky na tlučení másla, pračky na praní prádla a mnoho jiných věcí, kterých dříve nebylo.

Doba 1922 - 1930 byla pro hospodářský stav, dobou opravdu dobrou. To bylo patrné z toho co různých strojů do vsi se koupilo. Byly to žací stroje, kopačky na brambory, secí stroje, benzinové motory, různé druhy rúchadel a.t.d. Tak odstředivka od firmy Škoda, značka "Libela" na 150 litrů výkonu za 1 hodinu, stála roku 1923 1392 Kč. Mlátička, 20 coulů ústí, od firmy Reinhold z Rychnova v roce 1927 stála 2360 Kč. Ježkový válec v roce 1926 800 Kč. Secí stroj na 15 řádků od firmy Pracner v roce 1927 stál 2740 Kč. Čistící mlýnek od firmy Zima roku 1929 stál 797,90 Kč. Žací stroj od firmy Knotek-Jičín v roce 1935 byl za 3500 Kč. Kopačka na brambory v roce 1936 za 1700 Kč. Benzinový motor Slávia 3 HP stál v roce 1928 4200 Kč.

V té době rozšířen byl u nás chov vepřového dobytka, hlavně prasnic na selata, která prodávala se v Rychnově, párek za 500 - 600 Kč ve váze okolo 12 kg kus, těžcí vepři na maso okolo 12 Kč za 1 kg živé váhy. Toho hleděl každý využít a ve větších místech drželi i 6 prasnic. Tato zlatá doba našeho venkova však netrvala dlouho.

Již v roce 1929 začala se projevovat krize v obilnářství. To přímo naši obec nepostihlo, neprodávalo se od nás mnoho obilí, bylo po většině zkrmováno prasatům, což bylo při jejich vysoké ceně výhodnější, avšak dvory a větší statkáři, kteří dříve se chovem prasat, hlavně prasnic nezabývali, při poklesu cen obilí vrhli se na chov prasat ve velkém a tím zasazena byla drobnému zemědělcům nejtěžší rána. Tomu říkalo se nadvýroba a ta konečně počala se jevit ve všech oborech průmyslu a to nejen u nás, ale v celém světě. Mnoho továren přestalo pracovat (ve Vamberku Herných) a téměř všechny omezily práci, takže dělník pracoval na tak zvané "směny". Tak došlo na přísloví "když nemá dělník, nemá ani rolník". Lidé neměli zač kupovat, to byla jedna chyba, a druhá chyba byla ta nadvýroba až konečně v roce 1932 - 1933 prodávali jsme těžká prasata taky za 4 Kč za 1 kg a podsvinčata pod 100 Kč párek, dokonce zjara roku 1934 prodali jsme selata průměrně kus o 15 kg váhy, párek za 87 Kč. Na to jsme již hodně dopláceli. To mělo za následek, že mnoho prasnic se zkrmilo a prodalo neb zabilo doma pro svoji potřebu. Následkem toho ceny selat o něco stouply, ale ne na dlouho, protože

každý kdo mohl doplňoval zase počet prasnic novými, takže ceny klesly zas. Byl to tehdy hotový "babylon".

Jisté zlepšení v tomto směru bylo patrné po zavedení "obilního monopolu". Tímto zavedeny byly pevné ceny na žito, pšenici, ječmen a oves, dále pak otruby, šrot a jiná krmiva. Ceny odpovídaly výrobnímu nákladu a dvory a velké hospodářské podniky částečně upustily od chovu plemenných prasnic a tím poněkud stouply ceny selat a taky ceny těžkých vepřů. Od roku 1935 ceny selat pohybují se tak od 200 Kč až do 350 Kč za párek a těžcí vepři jsou prodáváni od 6 Kč až do 7.50 Kč za 1 kg živé váhy.

Je nutné uvést důvod proč byl předem zmíněný "obilní monopol" zaveden a jaké jsou cenové základy na různé druhy obilí. Poněvadž nepoměrný pokles cen hospodářských výrobků ohrožoval hospodářské podniky, byl v roce 1934 zaveden "obilní monopol", kterým se alespoň u obilí zavádějí pevné ceny. Dne 16.července roku 1934 ustavena "ČeskoSlovenská obilní společnost", která dle vyhlášky ministerstva zemědělství v úředním listě ze dne 17.7.1934 zahajuje svoji činnost. Výkupními orgány společnosti jsou hospodářská družstva, mlynáři a obchodníci s obilím. Výkupní ceny jsou dle hodnoty váhy hektolitrové a jsou odstupňovány dle vzdálenosti nakládacích stanic dle cen Prahy.

Tak v Rychnově :

Pšenice 82 kg hektolitrové váhy - tvrdá 163,50 Kč měkká 155 Kč za 1q

Žito 70 kg hektolitrové váhy 119,50 Kč za 1q

Ječmen 67 kg hektolitrové váhy 118 Kč za 1q

Oves 50 kg hektolitrové váhy 100 Kč za 1q

Každý 1 kg lehčí hektolitrové váhy sníží cenu na 1q o 1 Kč.

Mimo toto zvyšují se ceny postupem měsíce, počátkem září počínaje a konče 1.červnem příštího roku o 1,80 Kč u pšenice, 1,50 Kč u žita a 1,20 Kč u ova. Každý zemědělec povinen je do konce roku 1934 přihlásit zvláštním přihláškovým listem veškeré obilí, které má na prodej a které jinam, "pod rukou", prodat nesmí. Mimo to zaváděno je "plánovité hospodaření" a to má čelit nadvýrobě, zejména pšenice a žita. Při hospodářství přes 5 ha omezen je osev pšenice a žita na určitou plochu a hospodářství do 5 ha omezováno není.

V roce 1929 vydáno je nařízení o chovu hovězího dobytka, kterým má být v naší oblasti zaveden skot "bernsko-hanácký". Na určitý počet, asi 120 plemenic má být alespoň 1 býk; musí být přijat licenční komisí, dobře ošetřován, ustájen a živěn. Naši jahodovští občané jsou vesměs hospodáři pokročilí a snaží se všemožně, aby za obcemi sousedními nezůstali pozadu a co se chovu hovězího dobytka týká, není zde souseďa, který by nechtěl lepší, ač by se v tomto oboru Jahodov vyrovnal leckteré vsi sousední. Je to nutné v dnešní době, a potom pěkný dobytek je chloubou každého hospodáře. Jahodovští vítali toto ustanovení, domnívali se totiž, že nákup bude umožněn méně zámožným obcím jakousi maximální cenou. Někteří sousedé byli ochotni koupit i jalůvky. Ovšem, že se počítalo s větší cenou. Tehdy byla jateční cena 6 - 7 Kč, počítáno tedy s cenou 12 - 14 Kč za 1 kg živé váhy. Rozjeli se tedy dva sousedé na Moravu a přijeli zklamáni. Za pěkného býčka bylo tam žádáno až 24 Kč za 1 kg živé váhy. Na to tedy v chovatelském zákonu pamatováno nebylo. Aby se zákonu vyhovělo, opatřili jahodovští "bernskohanáckého" býčka od pana Býčka, nájemce velkostatku Karolín za 15,50 Kč za 1 kg živé váhy. Jateční cenu 7 Kč za 1 kg živé váhy zaplatil pan Adolf Žabokřtský, u kterého byl ustájen a zbytek hradili chovatelé. Býk byl potom majetkem pana Žabokřtského s podmínkou, že ho podrží dokud bude připouštění schopný. Poplatek z kusu vybírán paušálem vždy ku konci roku. Na 1 kus platilo se kolem 10 Kč.

V této kapitole pojednávající o hospodářské pokroku není možné zapomenout na důležitou součást venkovského života - ovocné sady.

Naše ovocnářství.

Že již v dávných dobách naši předkové tomuto oboru rozuměli, dokazují ty staré ovocné stromy krásných odrůd. Ještě donedávna se jich mnoho uchoválo a každý hospodář si jich vážil, ale bohužel krutá zima v roce 1928 - 1929,

kdý mrazy dosahovaly až -34 stupňů nadělala velkých škod. Muselo být pokáceno mnoho krásných stromů, které nebyť té pohromy, by ještě mnoho let dávaly ovoce. Těch co ještě stojí je málo. Na místa pokácených stromů vysazují se nové, štěpované, pokud možno z našich starých osvědčených druhů. Ty staré stromy štěpovány byly vesměs na "rozštěp" asi 50 cm nad zemí. Ovoce jmenováno lidovými názvy. Neznaly se odborná jména a vím, že některý druh se jmenuje "červený u stodoly", což docela nevadí, neboť ovoce z Jahodova má dobrou pověst nejen v Rychnově, ale i v Kostelci nad Orlicí, v Žamberku i v Rokytnici v Orlických horách. Na to jsou hospodáři hrdí a je pravdou, že některý "z města" kupuje jen z Jahodova.

U nás v čísle popisném 24, měli jsme ještě v roce 1920 16 druhů jablek. Byly to: "Panenské, Dobropanenské, Mydlanské, Zázvorové, Sladké jeptiščino, Hranáč, Evino, Míšeňské, Kmínové, Cikán, Jahodové ranní, Malináč holovouský, Malináč jahodový, potom tři druhy, které znám taky lidově, Flekatý, Zelený a Liberní. To bylo ovoce vesměs krásné a dobré, zvláště to Liberní bylo nad průměr veliké a zvláště chutné. Roub přivezl prý můj praděd Jan Vyskočil z Frankfurtu nad Mohanem, kdýž tam jako povozník jel. To ovšem není zaručené, ale tolik je jisté, že taková jablka jsem neviděl nikde. Švestek prodává se z Jahodova každý rok hodně, ovšem dle toho jaká je celková úroda. V roce 1923 byla značná úroda a švestky prodávaly se do továrny "Minerva" s dovozem za 1q za 28 Kč. To bylo velice málo a kde byla méně početná rodina a mělo se přijednávat, pak se to nevyplácelo a při trvalých deštích, tehdy mnoho, snad polovina, jich shnilo. Nadprůměrná úroda švestek byla v roce 1929 a při tom krásný podzim, takže se žádné nezkažily. Tenkrát platilo se v továrně v Kostelci nad Orlicí za 1 q 55 Kč. Obchodníci, kteří vyváželi zboží za hranice, platili tehdy za 100 kg až 135 Kč. Ovšem musely to být švestky zdravé, čisté a suché, vývozu schopné. Ten rok od některých chalup prodali i ke 30 q švestek. Ale to bylo jen jednou, od té doby taková úroda a tak příznivý čas na sklizeň nebyl, přesto prodává se z Jahodova ovoce každý rok. Je to slušný příjem, zasloužený sice, ale bez rizika a v dnešní hospodářské tísní velice vítaný.

Další pohroma na naše zahrady přišla v roce 1933. Byla to puklice švestková, která kdýž ne zrovna zničila, tak alespoň ochromila naše sady na mnoho roků. Přesto, že hned v začátcích hledělo se šíření puklice omezit postříkem různými

přípravky - ovocnou karbolou, ivernolem, skalicí a podobně, je ji dnes po 4 létech ještě dost. Nejvíce byly puškíci napadeny švestky, hlavně mladé stromky, ale i na jabloních se ji dařilo. Ovoce z napadených stromů bylo nevzhledné, jakoby v popelu poválené a i na chuti bylo závadné. Touto nákazou nebyl ovšem postižen jen Jahodov, ale celé široké okolí. Šíření puškice bylo hodně zaviněno neuvědomělými hospodáři, kteří tvrdili, že postřikování stromů není nic platné, to prý příroda sama udělá si pořádek. Snad, ale aby pak nebylo pozdě.

Psát o zahradách a nevzpomenout si na "včelařství", to by nebylo celé.

Již staří učenci všech národů všímali si pilné včelky, jak na kvetoucích stromech z květu na květ poletuje a dokázali vědecky velký význam tohoto přenášení pelu z jednoho květu na druhý. Tím stejnoměrněji oplodňují se stromy a nesou větší užitek. V Jahodově včelařilo se již dřív, před léty a nejznámější včelaři byli Kubec z č.p. 3, Trojna z č.p. 4, a v roce 1936 zazimovalo se celkem 25 včelstev. Nedvídek z č.p.24 -10, Čermák č.p. 25 - 4, Žabokrtský č.p. 2 - 2, Kubec č.p. 3 - 2, Trojna č.p.4 - 3, Tomáš č.p.6 - 3, Nosek č.p. 8 -1, a Vanický č.p.28 - 1. Ale i na ty naše milé včelky přišla letos, to je roku 1937 pohroma. Mnoho se jich jara nedožila a ještě v květnu mnohá osirela. Snad to bylo tím, že minulého roku nebyly roje, tedy staré matky dožily. Včelařství je ušlechtilý sport. K tomu je potřeba lásky k přírodě a pochopení pro nezištnou práci. Život včely může nám být příkladem. Pro člověka prospěcháře včelaření není a staré přísloví praví ; "Když je včelař mlsný - nesmí být lakomý".

Společenský život, zvyky a pověry .

Čtvrt století není dlouhá doba pro běžný život, ale stačila k tomu , aby pozměnila společenský řád. Já nezavrhnuji dnešní společnost, ale rád vzpomínám jak bývalo u nás, když jsme bývali

chasy, na ty naše družné zábavy, někdy i dosti bujné, na ty krásné písničky, ty naše staré, bez kterých se neobešla žádná schůzka.

Je pravda, bývalo u nás ještě do roku 1914 víc chasy, bývaly četnější rodiny, do učení neb do škol tolik hochů neodcházelo a zvláště děvčata držela se více doma, protože na krajkách si vydělávaly slušné peníze. Nebylo tedy divu, že když jsme se sešli nebo vyšlápli si společně někam "k muzice", tak nás bývalo ku dvaceti a "mnoho lidí, mnoho ví" a bylo veselo. Naše maminky a tatínkové dívali se na nás shovívavě a mnohdy i poradili, jak by se ta či ona taškařina měla provést. Nebylo by správné tvrdit, že by snad tehdejší mládež měla méně práce a zodpovědnosti. Naopak, ta mládež pracovala těžce, a to jak hoši tak děvčata. Já od sedmnácti let chodil jsem do panského lesa a v neděli jsem chodil jako hudebník hrát. A moji kamarádi pokud nebyli při řemesle, chodili když mohli všichni na práci, ať již do lesa nebo k zedníkům; a ty schůzky po práci, to byla taková poctivá, úmyslně nekalená radost ze života.

Poválečná doba změnila když ne všechno, tak mnoho. To co bylo naše nepostačovalo, naše krásné písně již nevábí, dnes když se již zpívá, tedy něco časového, fox, tango a.t.d.. Zevnějšek se upravuje dle poslední módy. Dnes jde se na "čaj o páté", hraje například "Joe Houžvička off Zlámaná Lhota a jeho Melodyboys". Řečník, ať již za politickou stranu nebo zástupce firmy dokazuje svoji vzdělanost tím, že každé jeho čtvrté slovo je anglické, francouzské a kdoví jaké a obyčejný smrtelník přisvědčuje, ač mnohému nerozumí. A přece máme pro každou věc své vlastní české pojmenování. Věřím, že i my se jednou z tohoto nešvaru dostaneme a budeme si své krásné české řeči vážit a ty naše zvyky, písně a tance oživnou. Rád jsem čítával povídky Vlasty Pitnerové z dob kdy naše úřednictvo líbovalo si v němčině, například "Abr frau direktor, nerácejí se s námi molestýrovat". Jak je to směšné a zaplat' pán Bůh, ta doba žije již jen v povídkách. Dnes je to Vlasta Burian, který se dnešní době směje, ale my se ji konečně budeme smát též. Zvyky, které donedávna se u nás udržely jsou původu starého a mnohé snad nesmyslné, ale naši předkové, byť i sami tomu nevěřili je dodržovali.

Tak na Tři krále chodilo se do kostela pro svícenou vodu a křídou, kterouž se na dveře psalo "K+M+B", jména tří králů, to prý přinášelo domu požehnání.

24. února na Matěje, malé děti měly ráno při východu slunce, bosí v košili chodit po zahradě, tukat proutkem do stromů a volat : "Volám, volám svatýho Matěje, ať se můj hlásek všude rozleje, abychom měli hodně ovoce".

Přišly ostatky, to je úterý před popeleční středou. To již každá hospodyně od rána otáčela se čile kolem plotny a připravovala dobrý oběd, v němž koblížky a smažené věnečky nemohly chybět. Mužští po obědě scházeli se na besedu a večer byla muzika. To bývalo bujné veselí, vždyť byly ostatky. To však trvalo jen do půlnoci, pak již byl půst a to již sousedé, ještě před chvílí rozjaření rozcházel se domů, aby ráno šli do Rychnova do kostela pro "popelec". Byl půst. Ten dodržoval se přísně. Nezpívaly se světské písně a tancovat ?; to by nám naše maminky daly, takový hřích.

Na neděli smrtelnou byla dřívčí koleda. To chodila jenom ta malá děvčata, ty dospělejší dělaly vážné, asi z obavy před odplatou na pondělí velikonoční.

Na neděli květnou žádná hospodyně nepekla nic z mouky, to prý by se zapekl květ a nebylo by ovoce. Na tuto neděli chodilo se do kostela dávat světit kočičky, jehnědy a ihned se jedna spolkla - a celý rok jistě nebolelo v krku.

To již byly zde Velikonoce. Chodili jsme do kostela ke zpovědi a na líbání pěti ran Kristových. V sobotu pak šlo se na Vzkříšení. To každý chtěl mít na sobě něco nového, když ne šaty, tak alespoň klobouk nebo nějakou maličkost. Boží hod velikonoční, to byl veliký svátek, na ten den se divadla neb zábavy nepořádaly, až teprve v pondělí. Na ten den těšivali jsme se celý rok. Již týden před svátky připravovali jsme žilky na koledu a mnohdy ještě za tmy jsme se vydali na cestu. Děvčata se schovávaly, ale skoro vždycky jsme je našli a svůj díl dostaly. My zato dostali jsme malovaná vajíčka a šli jsme o dům dál.

Pak přišly jarní práce na poli a to se hledělo, když to trochu bylo možné, aby se mohl sít mák, když je měsíc v úplňku, to prý jsou pak plné makovice. Hrách zasetý 22. dubna na svatého Sotera a Kajetána, ten se podaří vždycky. Při sázení brambor hledělo se na planety. Když byl Býk, Lev, Skopec i Panna, ty byly nejlepší, Váhy a Blíženci, to bylo nejisté a rozhodně se nedoporučovalo na Raku či Štíru. Obilí staří hospodáři neradi seli za dvojí světlosti, totiž když svítilo slunce a měsíc, to prý je jistě snětivé. Když se dobytek zjara prvně vyváděl, vázala

se mu do ocasu červená pentlička a na prahu chléva plivlo se třikrát krávně na čelo. Takovou krávu nikdo neurkne.

Poslední duben na večer pálily se "čarodějnice". Jako kluci mívali jsme již celé týdny napřed starosti, abychom měli hodně ometených košťat. Říkali jsme jim "oškrty" a ty jsme pak plnili smůlou z lesa. Když se pak večer posledního dubna zatopil na návrší oheň, zapálili jsme i "oškrty" a jako s pochodněmi jsme s nimi běhali kolem ohně a když byly rozpáleny, házeli jsme je do výše. To bývalo po okolních návrších ohňů. Doma byl připraven již kus hlohového keře s pestrými fáborky a ten se zapíchl do hnoje před dveře do chléva. To proto, aby se čarodějnice v chlévě neusadily. V noci pak stavěli chlapci děvčatům máje.

V květnu byly v jahodovské kapličce odbývány májové pobožnosti a to denně. Prvním předříkávačem byl Jan Preclík z čísla 18. To bylo okolo roku 1900. Přítomní za vedení souseda Preclíka modlili se obyčejně litanii k Panně Marii a pak zpívali mariánské písně. Nebylo snad rodiny, aby se alespoň jeden nezúčastnil se pobožnosti. My kluci, měli jsme svůj kout vpravo u oltáře. Někdy, když jsme bývali nepokojní a rušili jsme pobožnost, podíval se tam na nás strýček Preclíků přes brejle a když to byl nějaký hrubší přečin, například štulec kamarádovi, přidal strýček k přísnému pohledu, ještě přísnější "tento" a rušitel měl po kuráži. Byl on strýček Preclíků velký dobrák, ale svým vystoupením a přísným pohledem budil úctu jako nikdo jiný a kdo ho znal, rád a s vážností na něj vzpomíná. Když potom zemřel, ujal se jeho čestného úřadu Preclík Jindřich, hostinský z čísla 28. Ten k modlitbám a zpěvu přidal ještě čtení o životě svatých. Knihu tu dostal od svého bratra Jarolíma, který je dnes řádovým knězem v Brazílii. Bylo to krásné a snad až na ty věčně stejné kluky, konal každý tu svoji pobožnost velice upřímně, a všem se stýskalo, když "májové" skončily.

O svátcích svatodušních, v sobotu dávaly se větvičky z lípy za obrazy, na nade dveře, aby měl kam Svatý duch usednout. Na 24.června připadá svátek Jana Křtitele. Na ten den, chodila se před polednem trhat kytice a ta prý pomáhala při nemocech dobytka. Svatojánská noc ! Kdož by tu neznal ? To chodili svobodní přes "devatero mezi trhat devatero kvítí" a z toho kvítí věneček házel se přes hlavu na hrušku a za kolik hození na té hrušce zůstal, za tolik roků byla svatba. To prý mnoha lidem tato věštba splnila. Nejhorší při tom ale bylo, že se nesmělo mluvit,

jinak kouzlo neúčinkuje. Ted' si představ milý čtenáři, jak moc těžká zkouška to pro mladou dívku byla, celou hodinu mlčet.

Tu neděli po Janu Křtiteli držíme u nás pouť. To bývá v místní kapli slavná mše. Hospodyně mají napečené koláče a připravují na neděli lepší oběd, přijdou hosté. Mládež se doma po obědě dlouho nezdržuje, to zase již od 3. hodin "U Seidlů" hrají a škoda každého zameškaného kousku. Starší

jdou k muzice teprve večer.

Slavnější než pouť, bývá posvícení, které jahodovští od nepaměti drží tu neděli po "Narození Panny Marie", obyčejně 12. září. Tou dobou je po žních a hodně připraveno na příští setí, tedy největší starost za zády a tu se nikdo nemusí divit, že i starší hospodáři se někdy "rozmašírujou", jak se říká. To však bývá v pondělí, v neděli jde spíše chasa. Že má jahodovské posvícení dobrou pověst a že tu veselo je, o tom svědčí návštěvy sousedů z okolních vsí. Po našem posvícení následuje doba setí a když čas slouží tak okolo svatého Václava to je 28. září, dobývají se brambory a tak dále až k 28. říjnu, svátku československé samostatnosti, který se všeobecně světí. Na den 11. listopadu připadá Martina, který u nás bývá opravdu "na bílém koni". Na tento den má být k obědu husa a rohlíky. Tento svatý uměl přijít lidem na chut'.

Po svatém Martinu není již valné naděje na pěkné časy, proto každý pokud má ještě práci venku, to je na zahradě, jako bílení stromů nebo obrývání, kácení suchých stromů, prořezávání odumřelých větví a podobné, jako příprava dříví na zimu; snaží se, aby tyto práce, pokud čas slouží, měl hotovy. Řekne se hotovo! Když ono té práce venku okolo chalupy je tolik, že hospodář když se už opravdu zachumelí, ještě vzdychá: "A já jsem chtěl ještě spravit cestu". Jiný chtěl udělat příkop na louce a každý má své, coby byl chtěl udělat, ale ve sněhu to nejde.

Pracuje se tedy pod střechou - dokončuje se výmlat, spravuje se nářadí, případně dělá se nové. Není pravdou, když lidé z města říkají; "tak teď máte po práci". Hospodář, který má své hospodářství rád, ten si ani v zimě neodpočine.

Vánoce, co radosti a co starostí přinášejí a to hlavně těm malým. Vždyť ten Ježíšek jim toho loni tolik nadělil a byl-li kluk po celý rok divoch a neposeda, těch několik dnů před Štědrým dnem, pro svoji dobrotu a ochotu nebyl ani k poznání. Štědrý den byl pro ty menší jistě nejdelším dnem v roce, vždyť to hlavní, to je stromeček a dárky bylo teprve po večeři. Ještě dnes, pokud je to možné, vede se v mnoha rodinách štědrovečerní večeře po staru, slavnostně a zbožně. Napřed hospodář a po něm všichni domácí zasedají ke stolu. Hospodář modlí se nahlas "Otčenáš" a "Požehnej ó Bože mě a tyto dary, které mě Tvá dobrota udělila a které nyní požívati mám". Poté následuje chvíle ticha, nikým neurčovaný okamžik - vzpomínání na ty, kteří s námi ještě třeba před nedávnem ke stolu zasedali. Je to okamžik, ve kterém mnohý ze starších vrací se ve vzpomínkách do dávno minulých let svého dětství.

Štědrovečerní večeře, alespoň dříve neobešla se bez bramborové polévky, hrachu a švestkové odvárky s rozinkami. Těch jídel mělo být na devatero. Po večeři zbytky jídel dostával pes, s hrachem pak pamatováno na slepice.

Nato rozsvěcel se stromeček a rozdělovány dárky. Bylo radosti a snad někdy i zklamání. Ovšem, když kluk chtěl flintu a Ježíšek mu přinesl barvičky. Dospělejší chasa prováděla různá kouzla točící se většinou kolem - "vdám se či ožením se v příštím roce"? Házel se přes hlavu střevíc, který když při dopadnutí na zem ležel špicí ke dveřím, tak věstil tomu, kdo ho hodil, že se vdá nebo ožení. Lilo se do vody roztavené olovo a dle tvaru, který vznikl hádal se osud, jaký zvědavého čeká. Děvčata třásla bezem a říkala: "Třesu, třesu bez, kde můj milý jest ať se ozve pes". Stávalo se však, že chlapani pobláznili a rozštěkali všechny psy v okolí a toto kouzlo dopadlo nejistě. Tím uplynuly svátky vánoční a Silvestr - ten se asi "světí" všude stejným způsobem.

Činnost kulturní a dramatická.

Naše malá a jaksi zastrčená vesnička od svého vzniku, až do let popřevratových, to je po roce 1918, postrádala jakékoli činnosti kulturní. Naše mládež pokud se

o divadlo zajímala, byla nucena za tímto chodit do obcí sousedních, nebo do

města, což vždýcky nebylo ani možné pro značnou vzdálenost i případně nepříznivé počasí. Mluvílo se sice o divadle, dávány různé náměty, ale vše zůstávalo stát na faktu - nemáme jeviště! Ve skutečnosti však největší závadou bylo, že nebyl mezi námi nikdo,

kdoby se tohoto úkolu řádně chopil. Ale že všechno jde, a že přestává být problémem to, co se zdálo být nepřekonatelné - to je "nemáme jeviště", dokázala paní lesní Tomášková, nadšená ctitelka umění dramatického. Její začátky byly tiché, nenápadné, ale záměrné. Asi v roce 1920 přivezla ze své návštěvy v Praze, malé, hezké loutkové divadélko a zároveň několik knížek, textů vesměs vlasteneckého rázu. Pozvala si několik dětí ze vsi a s těmi začala vybranou hru zkoušet. To byli její první a nejsvědomitější spolupracovníci, tak pro své divadlo nadšení, že tatíci se ani nesnažili kluky "pro dnes" udržet doma, protože by jistě utekli. S tímto souborem, dokonale připraveným, uspořádala potom pro občany jahodovské, veřejné vystoupení v hostinci "U Vanických". Její úspěch byl velký a paní lesní posílena pochopením starších a nucena prosbami svých mladých herců, provedla ještě několik her, až se jí podařilo to, co bylo původním jejím úmyslem, vzbudit nadšení starších a s těmi pak sehrát divadlo. Sešli jsme se v březnu 1920 a rádi a bez protestů přijali návrh, že jeviště si vypůjčíme v Domašíně a jako první divadelní hru v Jahodově provedeme Jiráskovu "Vojnarku". Úlohy pokud se pamatuji byly rozděleny takto :

Toník..... Alois Gregor
Vojnarka Lidka Preclíková
Výměnkář..... Josef Štěpán

Je opravdu velká škoda, že není zápisu z té doby. Hra dopadla velice dobře a kritika cizích návštěvníků vyzněla vesměs příznivě. To vše působilo na naše herce tak povzbudivě, že bylo hned navrhováno, pokusit se o hru další. Stalo se, a tou další hrou byl "Románek na horách" od Skružného. I tato hra, díky dobrému vedení a poctivé snaze činných herců dopadla dobře. A právě v této době slibných začátků divadelního umění, byl pan lesní Tomášek služebně přeložen na nové působiště, na Libštejn. Neradi jsme se loučili s paní lesní a ona též těžko opouštěla Jahodov a tvořící se kroužek divadelních ochotníků. Činnost kroužku byla na jistou dobu zastavena, až konečně učiněn nový pokus. Řízením kroužku byl pověřen Karel Vanický, za jehož řízení byly provedeny hry "Martin pytlák" a "Papageno v almaře". Obě ty hry, za schopného vedení Vanického a při poctivé snaze účinkujících, dopadly dobře. Rodina lesních přišla se na naše vystoupení podívat a pochvala naší první režisérky nás povzbudila.

Při hře "Martin pytlák" rád vzpomínám na veselou příhodu. Napovídal jsem tehdy. Moje "krbaň" byla velice malá, takže jsem celé jednání byl nucen sedět s hlavou schýlenou až na knížce a když jsem byl zvědav, jak si naši na prknech vedou, musel jsem jen očima kroutit a pak jsem viděl málo víc než nohy. Tedy v poslední přestávce, abych se trochu srovnal, podlehl jsem jeviště a dostal se do kouta, kde líčil herce přítel Josef Příbylů, jinak veselý a všeho schopný šprýmař. V posledním jednání měl vystoupit Bohumil Kříž, dobrý a opravdu obětavý člen. Toto vystoupení v úloze starého nadlesního bylo jeho prvním a proto není divu, že byl rozčilen, takže se trásl a stále si opakoval slova, která měl pronést při vstupu na scénu, kde leží Martin, který když s puškou plíží se lesem, klopýtne o pařez a ranou ze své vlastní zbraně je smrtelně raněn. Kříž čekal na líčení a Josef Příbylů mě stranou šeptá: "Jakživ jsem nelíčil figuru císaře France Josefa, tak to zkusím na Bohoušovi". Nebral jsem to vážně a konečně považoval jsem za nemožné, že by on dovedl dát jiné tváři ten tupý, zdegenerovaný výraz předposledního císaře. Pobyl jsem chvíli a až na kamarádské "jdeš do boudy", zase po čtyřech vlezl na své místo. Hra probíhala dobře, až tu přinesou na scénu mrtvolu Martina pytláka. Obecenstvo ani nedýchá, já svědomitě hledím si knížky, a tu pojednou z obecenstva ozve se smích. Trhnu hlavou, při čemž ovšem boudu k dovršení všeho povážlivě nadzvednu a co vidím; žádný umělec by nemohl lépe stvořit France Josefa s tím jeho omezeným výrazem a bambulovitým, poněkud

vzhůru obráceným nosem. Ovšem, lidé se smáli, já konečně taky, ale nešťastný Bohouš své tolikrát opakované: "Vidiš, vidiš nešťastný hochu, kam tě tvoje vášeň dovedla"; sice odříkával, ale hlas se mu chvěl, ne dojetím, ale upřímnou divadelní trémou. Po ukončení, když jsem se dostal na jeviště, tam se již Bohouš zle sápal na našeho "bradýře": "Ty takovou maškaru ze mě uděláš, lidi se mě smějou, právě když se smát nemají. Představ si jak mě bylo a jak jsem v té chvíli záviděl mrtvému Martinovi". Musím připomenout, že naše přátelství touto příhodou nikterak neutrpělo, ba naopak i dobrý Bohouš se nakonec té věci smál, ale to slíboval, že příště dřív než vyjde na scénu, podívá se do zrcadla a císaře víc hrát nebude.

Tedy chuť i snaha tu byla, ale to jeviště; totiž to vypůjčování spojeno bylo s jistou obtíží a zodpovědností. Domašínští sice velice ochotně nám ten svůj "stánek umění" půjčovali a to za opravdu velice solidní poplatek, ale byla zde stálá zodpovědnost za poškození, což bylo při stálém převážení sem i tam, víc než možné. Dále bylo nutno počítat s volnou dobou, která nebyla vždycky příznivá. Tak ubíhal čas a činnost divadelní až na nějaký zábavný večer ochabovala a tu v pravý čas přišla radostná zpráva, že pan lesní Tomášek přijde zpět na své staré

Jahodov č.p. 31

působišťe- Jahodov. Zjara 1923 jsme tedy přivítali rodinu lesních mezi námi a rozumí se, že hlavním předmětem společných hovorů bylo divadlo. Bylo dojednáno, že pokud bude možno, obejdeme se bez vypůjčeného jeviště.

Tedy dojednáno a naši členové, chlapani ode dřeva, a to především Jan Novák, truhlář, v krátké době zhotovili jevištní kostru a spodek, to jsou dřevěné kozy pod prkna. Další práce byla jakousi zkouškou vkusu našich členek, a předem uvádím, že jejich úkol, upravit a ozdobit jeviště, podařil se jim dokonale. Přinesly totiž z domu prostěradla, ze kterých, špendlíky pospojovaných, udělaly předek a světnici. Předek vkusně ozdobili břečtanem a světnici vytvořily tak hezkou a útulnou, že jsme z té jejich práce měli radost všichni. Na tomto jevišti uspořádáno bylo : Kulturní večer 18.4.1925,

Dětský den 16.8.1925, Mikulášský večer s programem 6.12.1925, Divadelní hra "U Janoušků" 18.4.1926. Toto uvádím z knihy zápisů v níž první zápis proveden 20. července 1925. Činnost před touto dobou zapisována nebyla a já jsem přesvědčen, že těch vystoupení bylo víc. Tedy do této doby, to je koncem roku 1924, byl náš kroužek jenom tak "domácí", bez jakéhokoliv právního podkladu a uznání a tu uvažováno bylo, aby tento stal se "v mezích zákona" organizovanou složkou, s vlastními stanovami schválenými okresním úřadem. 18. dubna 1925, jak již bylo uvedeno, pořádán byl kulturní večer s programem opravdu pěkným. Byly nacvičeny čtyři písně pro smíšený sbor : "Přilétlo jaro zdaleka" a "Umlklo stromů šumění", ty jsem nacvičoval já a další dvě Antonín Doleček. Všechny písně od K. Bendla. Dále byly recitace, mezi jinými "Maryčka Magdonová" od P. Bezruče, kterou procítěně přednesla paní lesní. Dále pak hezká jednoaktovka "Okénko" od Fr. X. Svobody. Program i provedení uspokojil i hodně náročné. Vlivem úspěchu zmíněného kulturního večera, o kterém první jednatel napsal, že dopadl skvěle, svolala místní osvětová komise veřejnou schůzi na de 29. dubna 1925 do hostince "U Seidlů" a pozvala mládež i dospělé z Jahodova i Dlouhoveských Končin".

Zde opisuji jednání v plném znění :

Schůzi řídil předseda komise Adolf Žabokrtský. Po zahájení a uvítání přítomných objasnil hlavní bod programu : Založení kroužku divadelních ochotníků v Jahodově a promluvil o důležitých úkolech tohoto spolku. Nato dal hlasovat přítomným, kdo je pro založení kroužku. Všichni přítomní byli pro a přikročeno k zápisu členů a tu všichni v počtu 35 přistoupili za členy. Nato provedla místní osvětová komise volbu činovníků kroužku hlasovacími lístky.

Výsledky voleb :

Předseda : František Tomášek, lesní

Místopředseda : Adolf Žabokrtský

Režisér : Josefa Tomášková

Jednatel : Josef Štěpán

Pokladník : Jan Novák

Členové výboru : František Nedvídek a František Příbyl

Náhradníci : Jindřich Novák a Josef Klug
Revizoři účtu : Jaroslav Dvořák a Josef Kotyza

Zvolení volbu přijali. Následuje další výpis z tohoto protokolu : Konečně se vyvinula čilá debata o prvních krocích a práci, která nás čeká, o potřebách nutných a.t.d. Také byl požádán hostinský, pan Sajdl, mohl-li by nám vystavět jeviště. Odpověď byla příznivá, ale v brzké době nemožná. K půlnoci pak schůze skončena. Každý spěchal do náruče spánku, s tím blahým vědomím, že naše víska nebude mezi posledními, ale mezi prvními pokrokovými obcemi v okolí.

Seznam zakládajících členů kroužku divadelních ochotníků v Jahodově.

Josefa Tomášková	Emilie Hostinská
František Tomášek	Anna Čermáková
Jan Novák	Barbora Jarešová
Bohumil Kříž	Marie Žabokrtská
František Nedvídek	Růžena Kylvarová
Josef Tomáš	Marie Hostinská
Adolf Tomáš	Milada Seidlová
Adolf Žabokrtský	Marie Preclíková
Alois Fiedler	
Josef Kotyza	To je 27 členů z Jahodova .

Josef Štěpán

Jindřich Novák	František Kříž
Oldřich Nedvídek	František Příbyl
Antonín Doleček	Ladislav Hostinský
Josef Klug	Jindřich Hostinský
Josef Kylvár	Josef Udlínek
František Dvořák	Žofie Hostinská
Václav Preclík	Marie Kosařová
Jarka Dvořák	Zikmund Pros

To je 8 členů z Dlouhoveských Končin.

Dohromady tedy 35 členů kroužku.

Vypracována žádost , ku které přiloženy stanovy kroužku a to podáno na Okresní úřad v Rychnově nad Kněžnou. Dne 19.srpna 1925 čte při schůzi předseda Bohumil Kříž : Zemská správa politická nezapovídá na základě zákona ze dne 15.listopadu 1867, číslo 134, říšského zákona o právu společným utvoření spolku s názvem : "Ochotnický divadelní kroužek se sídlem v Jahodově". Mimo uvedených zakládajících členů přihlásilo se dalších 31 členů, přispívajících s ročním příspěvkem 3 Kč na osobu. To, že z naší malé obce a Dlouhoveských Končin, bylo 66 členů, dokazuje jaký názor naši lidé pro kulturu a umění projevíli. Tedy dobrá věc se podařila !

Tož prozatím hráno " v plachtách", ale bylo naším zbožným přáním abychom jednou měli svoje jeviště, byť i pro první začátky skromně vypravené a proto znovu žádán pan hostinský Seidl, aby toto postavil. Podle zápisu ze dne 15.5.1926 prohlašuje pan Seidl, že jeho snahou je, aby jeviště do nejbližší jahodovské pouti postavil. V roce 1927, kdy hotové jmění kroužku činilo 2965 Kč 23 haléře, bylo uvažováno o koupi jevištní výpravy a dle zápisu ze schůze z 11.12.1927, že paní Seidlová oznámila 2.11. Křížovi by sdělil Adolfu Žabokřtskému t.č. předsedovi, aby jeviště objednal, že vypustí přičku dělicí sál od šenkovny, hned zjara příštím rokem. Na základě toho usnáší se valná hromada dne 22.ledna 1928 na koupi nového jeviště, od firmy Aloise Macha z Litovle, o čtyřech proměnách s plyšovou oponou, za cenu 4500 Kč. Z toho je kroužek povinen splatit ihned 3000 Kč a zbytek v 5% splátkách. Dále navrženo uzavřít mezi kroužkem ze strany jedné a paní Seidlovou, majitelkou hostince, ze strany druhé, následující smlouvu, kterou obě strany za právoplatnou uznají:

Jahodov č.p. 25

1. "Kroužek divadelních ochotníků v Jahodově, zastoupen předsedou Adolfem Žabokřtským a jednatelem Bohumilem Křížem, se zavazuje, že za svůj vlastní náklad kroužek pořídí divadelní dekorace, jakož kostru do které kulisy

zasazeny býti mají a celé toto zařízení ponechá v hostinci "U Seidlů" a dle svých možností divadelní hry i jiné podniky na něm provozovati bude.

2. Naproti tomu zavazuje se paní Seidlová, hostinská v Jahodově, že pořídí na svůj náklad podlahu k jevišti potřebnou a pro kulisy, jakož i ostatní předměty ke hře potřebné, poskytne vhodnou úschovnu.

3. Jelikož nestává při hostinci paní Seidlové stabilní jeviště, postaveno bude prozatímně do sálu jmenovaného hostince. Paní Božena Seidlová prohlašuje a stvrzuje, že během 1 roku rozšíří sál o výčepní místnost a to vybouráním zdi mezi sálem a touto místností, anebo za přispění práce členů "Kroužku" postaví stálé jeviště. Rozhodnutí o stavbě jeviště ponecháno na uvážení paní Seidlové.

Toto je podrobný opis zápisu z valné hromady 22.1.1928. Počátkem února 1928 měli jsme konečně své vlastní, nové a opravdu hezké jeviště doma a 18. března toho roku, sehra na tomto divadelní hra, obraz ze života "Smír". Dne 22.dubna t.r. provedena veselohra "Macíčková dovolená" a 15. července t.r. provedena divadelní hra v přírodě a to drama "Půlnoc". Místo pro divadlo upraveno bylo v dole pod chalupou číslo 18. Považuji za nutné připomínku, které každá doba nerozumí a hlavně neocení stejně, totiž co práce a starostí našim ochotníkům dalo toto divadlo. Hra ovšem musela být nastudována dokonale, a taky byla. Ale co práce vyžádala si úprava jeviště, hlediště a několika boud, práce o které se nemluví. Byli to všichni, především však Jan Novák a Bohumil Kříž, kteří tam při pilné práci strávili mnoho hodin a to zcela nezištně. Toto divadlo přineslo kroužku dosud největší příjem. Hrubý příjem činil 4427 Kč 30 haléřů a čistý zisk 1566Kč 26 haléřů, což kroužku umožnilo vyrovnat svůj dluh za jeviště panu Aloisi Machovi 1590 Kč, dříve než za půl roku.

25. listopadu 1928 na paměť desetiletého výročí trvání republiky, sehra na hra "Obět". 29. prosince provedena veselohra "Ideální žena". a 31. prosince byl uspořádán "Silvestrovský večer". Tedy tento rok 1928 byl do dnešní doby nejpłodnějším rokem v "Kroužku divadelních ochotníků v Jahodově", ve kterém tento uspořádal " 1 ples ,5 divadel a Silvestra". Touto dobou měli jsme již jenom jedno přání a to bylo zařízení stálého jeviště. Proto při každé vhodné příležitosti připomínán slib, který nám dala paní Seidlová. 10. února 1929 konána valná hromada a v II. bodu jednání zapsal jednatel Alois Fiedler : " K rozhodnutí

o stavbě jeviště sděluje pan hostinský Josef Seidl, že během tří měsíců si obejde příslušné úřady a nebude-li činěno zvláštních potíží, započne ihned s přípravnými pracemi". Mezitím 7. dubna 1929 provedena veselohra "V Českém ráji" a ve schůzi výboru kroužku, dne 10. dubna 1929, prohlašuje pan hostinský, že jeviště asi stavět nebude! Toto rozhodnutí bylo pro kroužek zklamáním. Příčinou tohoto rozhodnutí bylo našeptávání ze sousední obce, jež žárlivě sledovala rozmach a úspěšnou činnost našich ochotníků, proto ze strachu před vážnou konkurencí zasáhli úskokem a podařilo se to co měli v úmyslu.

Jako přímý důsledek pro nás neúspěšného jednání o stavbě jeviště, dostavilo se ochabnutí činnosti, tak že v roce 1929 pořádán 13. ledna 1 ples "Ochotníků", 7. dubna hra "V České ráji" a 3. prosince divadelní hra "Na Benešově gruntě".

V roce 1930, dne 9. března, oslavili jsme narozeniny pana prezidenta T.G. Masaryka. Pan řídící Šefc přednášel o životě pana prezidenta, následovaly recitace a zpěvy. Nakonec předvedla paní lesní se svými nejvěrnějšími, dětmi, vlasteneckou hru s loutkovým divadlem. 30. března provedena veselohra "Irenčino vítězství". 25. května hrána veselohra "Tulácké dobrodružství". 11. prosince provedena veselohra se zpěvy "Slečinka z Bílého zámečku". Tato veselohra při všestranně dokonalém nacvičení a jemným vkusem autorů hry i zpěvů, zůstává dosud nejhezčí veselohrou, která byla na našem jevišti provedena. 28. prosince naši ochotníci s touto veselohrou vystoupili na jevišti v Lipovce, kde se jim dostalo zasloužené chvály a uznání. To těšilo naše herce, avšak horší to bylo s účty. Nikdy jsme značnějšího zisku z divadla neměli, tato však dvě poslední vystoupení, vzhledem k většímu vydání, přinesla nám schodek 9 Kč. Přesto však ještě dnes po řadě roků vzpomínají tehdy účinkující rádi na tuto hru a prohlašují svorně: "Nevynesla nám, ba prodělali jsme, ale bylo to hezké".

Příští rok 1931 ochabla činnost divadelní úplně a pořádán jenom 10. ledna "Ochotnický ples". V roce 1932 ustala činnost kroužku úplně. Teprve v roce 1933 a to 1. ledna, provedena byla veselohra "Zavadilka vdává dceru". I tato byla jediným vystoupením v tomto roce. V roce 1934 - 25. března sehraha veselohra "Koflíček Marie Terezie" a 30. prosince uspořádána "Silvestrovská" s programem. Roku 1935 - 13. dubna sehraha veselohra "Poslední muž" a 22. prosince veselohra "Žabec". Rok 1936 začínal 8. února "Ochotnickým plesem", 19. dubna provedeno

vesnické drama "Bártova pomsta" a 29. listopadu veselohra "Sňatkový podvodník". Teprve roku až roku 1939 uspořádal kroužek "Dožínkovou veselici" s programem a tím na dlouhou dobu zakončil svou, tak slibně započatou činnost.

Hlavní příčinou úpadku bylo toto: Sál v hostinci "U Seidlů" prostorem nevelký, málo vyhovoval divadlu, při kterém prostor hlediště zůstal nepatrný. Proto i při úplně vyprodaném hledišti, byl čistý výtěžek ze hry, se kterým kroužek musel počítat, když si vzal za úkol odevzdat příští generaci, ne sice přepychové jeviště, ale alespoň ucházející zařízení, tak nepatrný, že to samo sebou vneslo mezi členy nechuť a odpor. Další příčinou byl odchod pana lesního Tomáška z Jahodova. Ze schůze výboru ze dne 25.dubna 1935 zapsal jednatel mimo jiné : "Ztrácíme obětavou pracovníci, kterou nám těžko kdo nahradí". Jak tvrdou pravdu tehdy jednatelka, Božka Žabokřtská zapsala. V této schůzi jednohlasně usneseno, aby členové kroužku dali se společně fotografovat s paní lesní ve svém středu. Dále usneseno zakoupit album, které s vloženým do něho fotografiemi jednotlivých členů, darovat jako upomínku vděčných divadelních ochotníků a členů kroužku vůbec, své první režisérce.

A dále zápis ze schůze "Kroužku divadelních ochotníků" v Jahodově ze dne 10.7.1935. Program: Rozloučení s režisérkou paní Tomáškovou.

Stojící zleva: Seidl Ladislav*1912, Štěpánová Marie*1919, Nedvídek František*1892, Kadlecová Františka (Končiny), Žabokrtská Božena*1918, Tomášek Lubomír*1913, Hostinský Jindřich (Končiny), Kubcová Anna*1916, Žabokrtský Adolf*1897, Dvořák František*1900, Hostinská Růžena, Seidlová Anna*1914, Kříž Antonín*1916, Fiedler Alois*1908, Kubec Josef*1894, Žabokrtský Ladislav*1914.
Sedící zleva: Kylar Jaroslav*1904, Šedová-Preclíková*1913, Nedvídková Marie*1902, Tomášková Josefa*1889, Fiedlerová Františka*1910, Seidlová Božena*1888, Štěpánová Alžběta*1888, Štěpán Josef*1886.

Jako upomínku na záslužnou činnost odevzdal jí předseda Adolf Žabokrtský album fotografií nynějších a bývalých členů "Kroužku". Zároveň také tlumočil díky všech za obětavou práci. Paní Tomášková díky ten odmítá, tvrdíc, že dostatečnou odměnou byl jí úspěch divadla a nadšení ochotníků. S přáním zdaru v další práci se rozloučila a věnovala 200 Kč na zakoupení knih pro obecní knihovnu.

Dále jmenované hry "Žabec" dne 22.11.1935, "Bártova pomsta" dne 19.4.1936 a "Sňatkový podvodník" dne 29.12.1936 řídil úspěšně Adolf Žabokrtský. Dožínkovou veselici se zpěvy a tancem provedenou 20.8.1939, řídila Lidmila Preclíková-Šedová.

Tím byla činnost divadelní v Jahodově skončena a dnes po odstupu řady let, naděje na vzkříšení této je pranepatrná, ne proto, že by nebylo činných členů neb chuti, naopak; ti starší a hlavně mládež touží přímo dychtivě po této ušlechtilé

práci, ale hlavně proto, že konečně není ani kde hrát. Hostinec "U Seidlů" je zrušen a místnosti v hostinci "U Vanických" naprosto nevyhovují ani těm nejskromnějším požadavkům.

Lituji dnešní naši mládež, lituji upřímně, když s patrným stínem závisti mluvím o divadelních úspěších jejich mladých přátel ve šťastnějších sousedních obcích. Jsem si jist, že poctivé snahy a snad i dobrých talentů bylo by dost, takže kdyby měli trochu možností, jistě by obstáli v soutěži s okolím, ku cti rodnému Jahodovu.

Zápisem o jednání z řádné valné hromady ze 30.1.1938, na které bylo jednáno o postavení jeviště a opět bezvýsledně, ukončil jednatel svoji činnost. Pokladní kniha vykazuje poslední vyúčtování uvedené "Dožínkové veselice" z 20.8.1939, tedy již z doby okupace, a končí stručně: Půjčena obci Jahodovu 18. října 1939 veškerá pokladní hotovost - celkem 1800 Kč. Tato hotovost byla obci půjčena z obavy, a to oprávněně, že okupanti spolkové jmění zabaví.

Teprve za 7 roků - 18.11.1946, to je ve druhém roce svobodné republiky, sehraána v místnosti pana Ladislava Seidla, v bývalém sále, který nám on ochotně k tomu čelu zapůjčil, veselohra "Když srdce promluví" v režii pana Adolfa Žabokrtského a k 7. březnu 1947 pan Josef Tomáš s dětmi nacvičil vlasteneckou hru "Honzíček z malované chalupy". V této hře, v níž autor líčí bezmeznou lásku prostého venkovana k rodné hroudě a chalupě, ve které se narodil a ji po předcích zdědil a kterou ďáblu našeptávači ani za pytel zlata neprodal, ba dovedl ji násilím uhájit, ty děti nehrály, ale podávaly to co cítily, co již s prvním nadechnutím na svět si přinesly. Dále vzpomínky na našeho, nezapomenutelného tatíčka Masaryka, jakož i vzpomínky na nedávno minulou dobu germánské okupace, zapůsobily na přítomné tak, že oči nikoho nezůstaly bez slzy pohnutí a taky nebylo nikoho, kdo by se za ně styděl.

Končím kapitolu o činnosti kulturní a dramatické v Jahodově, kapitolu nejkrásnějších vzpomínek, kterou jsme tak slavně začínali. Jména paní lesní Tomáškové, která tak obětavě a mnohdy až příliš trpělivě s námi pracovala, a jejíž snahou bylo Jahodov, její druhý domov, povznést na úroveň obcí pokročilých, nikdy nebude zapomenuto.

A poslední slovo vám sousedé, kteří jste činní ve správě obce : Vždyť máme své, ty všechny jahodovské děti rádi a proto nedopustte aby měly pocit, že jsou příslušníky tak chudé obce, ve které jim není dopřáno ani skromného místečka, co stánku umění divadelního, za který kdýž jim k němu pomůžete, budou vám neskonale vděční.

T.G.Masaryk

Rok 1937 je pro každého upřímného a poctivého Čecha, rokem smutku. Toho roku 14. září ve 3 hodiny 29 minut zemřel na zámku v Lánech pan prezident T.G.Masaryk, který jako první prezident stál v čele našeho československého státu od roku 1918 až do 14.prosince 1936. Tehdy již stařec 85 letý, nad to mrtvicí ochromen, takže jeho pravá ruka zůstala bezvládná, vzdal se úřadu ve kterém z vůle celého národa stál plných 18 roků. Jeho nástupcem zvolen byl Dr.Edvard Beneš, žák a spolutvůrce státu Čechů a Slováků, dosud ministr zahraničí. Tatíček Masaryk, prezident Osvoboditel, odešel na svůj zasloužený odpočinek klidný a s vědomím, že práce, kterou pro národ vykonal je dobrá. Pánům, kteří ho na zámek v Lánech doprovodili, řekl svým osobitým způsobem : "Tož se na vás budu ještě chvílku dívat, jak si to vedete". Tak díval se na nás, náš milovaný prezident bohužel opravdu jenom chvílku. Již v červnu 1937 dostavil se nebezpečný srdeční záchvat. Celý národ očekával se zatajeným dechem zprávy z Lán a v kostelích kněží všech vyznání prosili Boha o zachování nám drahého člověka. Naše dědina tyto chmurné dny prožívala s plným pochopením dobrých českých lidí. Co smutku a tiché bolesti patrně bylo v pohledu i řeči našich lidí, kteří v myšlenkách i hovorech stáli u milovaného prezidenta.

Dne 2.září 1937 oznámeno rozhlase, že dostavil se nový záchvat a tu všechna snaha a umění lékařů zůstává marné a 14.září ve 3 hodiny 29 minut dobojoval náš prezident Osvoboditel T.G. Masaryk svůj nejtěžší boj. Když byla oznámena zpráva o jeho smrti, u vědomí toho, koho jsme ztratili, nestyděli jsme se za slzy bolesti a hluboké vděčnosti za jeho lásku k našemu národu. Nejen my Čechoslováci, ale celý vzdělaný svět, sklání se hluboko před velikým mrtvým a do Lán letí soustrastné telegramy z celého světa. V telegramu, který zaslal francouzský prezident Albert Lebrun naší vládě praví : "Slavný zakladatel československého státu ztělesňoval měrou nejvyšší, ctnosti svého národa".

Dne 27.září , rozloučila se Praha se zesnulým. Tělo pana prezidenta dle jeho přání uloženo bylo do rodinné hrobky v Lánech, k rakvi jeho zesnulé choti. Svoji zásluhu o osvobození porobeného národa, ze kterého vyšel a moudrosti, kterou svůj národ po dobu činnosti prezidentské vedl, zařadil se pan prezident Masaryk mezi nejslavnější muže, kteří v dobách minulých v čele národa stáli. Dej Bůh, aby ti, kteří v příštích dobách budou stát v čele našeho národa, byli vedeni tímž duchem moudrosti a lásky k svému lidu, jako jejich první a největší předchůdce - tatíček Masaryk.

Tuto truchlivou kapitolu ukončím vděčnou vzpomínkou, kdy nám bylo dopřáno milovaného prezidenta spatřiti.

Jahodov č.p. 24

Bylo to 10. července 1926, když oznámil okresní úřad obcím svého obvodu, že 14.července navštíví Rychnov nad Kněžnou pan prezident. A tu jeden doklad lásky lidu k svému představiteli. Nebylo třeba nařízení shůry- tolik a tolik lidí z každé obce se musí dostavit;

naopak v Jahodově v mnohých rodinách vznikl nesvár o to, kdo bude doma hlídat a tak se nás v Rychnově sešlo tolik, že jsem uvažoval, kdo vlastně zůstal doma a hlídá. Tak to bylo ve všech obcích širokého okolí. Mám zato, že nikdy před tím nebyl Rychnov tak zaplněn. S napětím očekávali jsme příjezd pana prezidenta. Každý z nás se těšil jak mocně provoláme "Sláva a Nazdar", a když konečně kolem 10.hodiny přijel, krásný vznešený stařec v bílém šatě, svůj mezi své, bez štábu úředníků, nehlídán ani uniformovanou ani neuniformovanou tělesnou stráží, stála nás většin a s hrdly pohnutím staženými, takže naše volání bylo spíš vzlykům podobné. Při vystoupení z auta přivítali pana prezidenta krátkým ale srdečným proslovem představitelé městské rady, okresního úřadu a deputace studentů gymnázia. Na to pan prezident vystoupil na připravenou tribunu, kolem obstoupenou spoustou mládeže v národních krojích, a odtud vřelými a upřímnými slovy poděkoval shromážděnému lidu. Není možné zapomenout na 14.červenec 1926, kdy mezi nás přišel náš prezident Osvoboditel.

Končí rok 1937. Uplynuly dny národního smutku avšak tího osudu doléhá. Měli jsme svého prezidenta příliš rádi a vědomí, že není více mezi námi, bolí. Mezi tím i politická situace stává se hrozivější. Sousedí při setkání mluví o tom, že Německo silně zbrojí a že my budeme jistě jeho první obětí. Nenadál se však nikdo, jak tito lidé, o kterých jsme říkali, že jsou panikáři, budou mít pravdu a jak brzy. Sice každý z nás v jakémsi podvědomí cítil, že nad námi je cosi strašného. Porovnávali jsme zprávy z novin se zprávami z rozhlasu a doufali jsme že mocnosti Rusko, Francie a Anglie nedopustí, aby nás Německo napadlo, nebo dokonce rozpoutalo válku. Mezi tím při nedalekých hranicích, budovaly se mohutné pevnostní pásy nejmodernějších typů. Tyto vyhlídky do nejisté budoucnosti působily na nás všechny tíživě. Nebylo u nás již té důvěřivé a bezstarostné veselosti, kterou ani nouze, ani všeobecná krize v letech kolem roku 1930 nedovedla přemoci. Říkali jsme tomu "veselá bída", ale to byla bída o peníze a tu bylo nutno odpustit si to či ono, lépe počítat aby to vyšlo, ale chuť do života zůstala. Toto však byla bída duševní, sklěslost a vyčerpání ze stálých představ co bude s rodinou, když přijde válka. Sousedé se scházeli na poli, práce netěšila a otázky co hlásil rozhlas, co bude zítra, co bude za měsíc byly stálým předmětem hovorů. Zprávy ze světa nepotěšily. To byl již 7. březen 1938, kdy provedli Němci "Anšlus", připojení Rakouska k Velkoněmecké říši. Hitler tehdy prohlásil, že chce jen Němce a vůči Československu územních požadavků nemá. My ve své prostotě jsme věřili, ba pocítovali jisté ulehčení, ale brzy jsme se přesvědčili, že smlouvu či slovo dodrží prostí obyčejní lidé, ale tato vlastnost že není, ani nemůže být očekávána od politiků.

Zde končí zápisy pana Františka Nedvídky, rolníka z Jahodova č.p. 24, který byl prvním zapisovatelem do této pamětní knihy.

Pro určité doplnění dobového koloritu jsou vloženy snímky obrazů některých jahodovských chalup od paní Mileny Pírové.